

नमी तस्वे भगवती वरहतो तम्मा सम्बुद्धस्त

आनन्दग्रन्थालय

प्रकाशक
आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भू
[सं. द. नं. १/०३९ प्र. जि. अ. का. का.]

वर्ष ३

भज्ज ११, १२

ने. सं. १०६६

ई. सं. १६७६

वार्षिक रु ५।-

सूल्य रु १।-

‘आनन्द भूमि’ का नियम

- १) ‘आनन्द भूमि’ आनन्दकुटी विहार गुठिको मासिक सुख-पत्र हो। ‘आनन्द भूमि’ पूर्णिमा मा निष्क्रिय ।
- २) यसको वार्षिक चन्दा रु० ५/-, अर्ध वार्षिक रु० ३/-, एक प्रतिको रु० १/-, जुन महिनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्द्य ।
- ३) बुद्ध-धर्म सम्बन्धी लेख मात्र यसमा छापिने छ ।
- ४) कुनै लेखकद्वारा प्रकट भएको विचारको उत्तरदायी सम्पादक मण्डल हुने छैन ।
- ५) प्रवन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार र चन्दा व्यवस्थापकको नाममा पठाउनु पर्छ । पत्र व्यवहार गवाखिरि आपनो ग्राहक संख्या, पूरा नाम ठेगाना राख्नुसित लेखी पठाउनु पर्छ ।
- ६) लिखिका नलिने भएको खण्डमा वा आपना ठेगाना हेरफेर गर्नु परेमा एक महिना अगाडि ने व्यवस्थापकलाई सूचना दिइनु पर्छ ।
- ७) कुनै पनि रचना प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादक मण्डलमै रहनेवा ।

आनन्द भूमि कार्यालय
आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौ

विषय सूचि

बुद्ध वचनामृत	
महाप्रजापति गौतमीको परिचय—२	—पिक्तु अमृतानन्द
बुद्धको सिद्धान्त र धर्मचक्र प्रवर्तन	—शुशीला शाक्य
लोक-नीति—२	—अनु. लिखु अनिश्चल
वज्रयानी चिकित्साविधि— एक अध्ययन—४	—डा. होमराज वज्राचार्य
नथे पित्याइगु लव्	—सुरेन्द्र शाक्य, त्रिशूली
दुर्लभ मनुष्य जीवन	—ज्ञानमान तुलाधर
विज्ञान, प्रज्ञा व जीव (आत्मा)	(मिलिन्द प्रश्न संकुलित)
वोधिसत्त्व	—अष्टब्दहारु शाक्य
आर्यमौन	—प्रदीप शाक्य, ओट
जयां हे मनू तःधं उद्दो	—अञ्जली शाक्य
धर्मशाकुण्डा	—“सेध्वात्”
समाचार	

आणण्ड कैला

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय
हिताय सुखाय देवमनुस्तानं । देसेथ भिक्खवे धर्मं आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं सात्थं
सवयञ्जनं केवल परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

(महाबग्ग-विनयपिटक)

भिक्षुहरु । बहुजन हितका लागि, बहुजन सुखका लागि, विश्वमाथि दयाका लागि, देव र
मनुष्यहस्तको हित, सुख र कामको लागि संचार गर । भिक्षुहरु । आरम्भ, मध्य र अन्त समयसम्म
कल्याण हुने धर्मको अर्थ र माव सहित उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्य (धर्मको) प्रकाश पार

संपादक मंडल

भिक्षु अश्वघोष, श्रो वटुकृष्ण ‘भूषण’, श्री न्हुछेबहादुर वज्राचार्य

वर्ष ३	आनन्दकुटी	फागुण चैत २०३२ बुद्ध सम्बत् २५१९	स्वयम्भू	अङ्क ११, १२
--------	-----------	-------------------------------------	----------	-------------

बुद्ध वचनामृत-

जुन स्मृतिमान् मनुष्य आफ्नो भोजन (खाना) को मात्रा जान्दछ उसलाई
अजीर्णको रोगले सताउँदैन । उसले आयुको पालन गर्दा गर्दा धरे वर्ष पछि मात्र बुढो
हुन्छ ।

आफुलाई आफैले उठाऊ, आफैले परोक्षा गर । यस प्रकार तिमी आफै रक्षा
गर्दै विचारशोल भएर सुख पूर्वक यो लोकमा विहार गर ।

महाप्रजापति गौतमीको परिचय-२

—स्निक्षु अस्त्रलालनन्द

शुद्धोदनको परिनिर्वाण

सत्काय दृष्टि आदि पाँच संयोजनहरू (यसको बारेमा बुद्ध कालीन परिब्राजक पृष्ठ ३२७ को पाद टिप्पणीमा हेर्ने) निरुद्ध हुनु भएका, संसारमा बस्नु भएर पनि कमलको पातको पानी कै संसारबाट निलिप्त चित हुनु भएका, कुनै विषय-वासनामा कति पनि आशा नलिनु भएका शुद्धोदन महाराजाले एक दिन, सबै शाक्य गणहरूलाई भेला गर्न भई यस्तो अनुरोध गर्नु भयो—

‘हे ब्रथ्यु हो ! यदि मेरो पुत्र गृहस्थीमा बसेको भए चक्रवर्ती राजा भई सप्तरत्न (बुद्धकालीन ब्राह्मण (पृ० १६६ मा हेर्ने) सम्पन्न हुने थिए होलान् । तपाईं क्षत्रीहरू पनि उनकै परिवार हुनु हुने थियो होला । मेरो नाती राहुल कुमार पनि धेरै क्षत्रिहरूका साथ उनकै परिवार हुने थिए होलान् । तर अब मेरो पुत्र जगतगुरु भई सम्यक सम्बुद्ध भइसक्नु भयो । तपाईंहरूले यस कुरा माथि ध्यान दिनुहोस् । बुद्ध हुनु भएको मेरो छोराको परिवार हुनुहोस् । अतः तपाईंहरूले एक एक पुत्र दिनुहोस् ।’

शुद्धोदन महाराजाको अपाल सुन्ने बित्तिकै एक हजार क्षत्रीकुमारहरू प्रवजित हुन तयार भए र प्रवजित पनि भएर गए । (अंगुत्तरनिकाय अर्थकथा I पृष्ठ १०८; नन्दथेर एककनिपात वर्णना; अप. दा.अ.क. पृष्ठ २२६-२७)

त्यस समय भगवान् बुद्ध वैशाली स्थित कूटागार शालामा बस्दै हुनुहुन्थ्यो । एक दिन कपिलवस्तुमा शुद्धोदन महाराजा बिरामी भएको कुरा थाहापाउनु भई शाक्यमुनि बुद्ध भगवान् केही श्रावकहरू लिई वैशालीबाट कपिलवस्तु

जानुभयो । अनि स्वेतच्छ्रवमनी बसी रहनु भएको शुद्धोदन महाराजालाई धर्मोपदेश सुनाउनु भई अरहत्वमा प्रतिष्ठित गराउनु भयो । अरहत्व प्राप्त गर्नुभएका शुद्धोदन महाराजा अरहत भएको एक साता भित्रे-रोहरहेका शाक्य परिवार-हरूलाई शान्त्वना दिनुहुँदै परिनिर्वाण हुनुभयो । त्यसपछि भगवान् पनि वैशालीमै कर्केर जानुभयो ।

प्रवज्या हुने इच्छा

पुत्रहरूबाट वियोग भएर बस्नु परेता पनि दुडा हुनु भएका शुद्धोदन महाराजाको सेवा र शुश्रावा गरी बस्नु भएकी महाप्रजापति गौतमीलाई बहाँबाट पनि सधैंको निमित्त विछोड भएर बस्नुपर्दा वहाँको मनमा कति गहिरो दुःख लाग्यो होला भन्ने कुरा सबैले सोच्न नसक्ने होइन । शोक र दुःख हुनु स्वाभाविक नै हो । नारीजातीलाई पति विना जिउनु पानी नभएको नदी जस्तो हो भनी पालि साहित्यले भन्दछ । त्यत्रो राज्य सुख ऐश्वर्यमा बसिरहनु भएकी महाप्रजापति गौतमी महारानीलाई बृद्ध वैशाली पतिसँग विछोड भएर बस्नुपर्दा कत्रो मानसिक पीडा भयो होला भन्ने कुरा पनि सधैले बुझन नै सबैने कुरा हो । नारीजातीलाई जितिसुकै बाहिरी मान, मर्यादा अयवा सुख ऐश्वर्य भएता पनि भित्री हृदयमा त उसको हृदय शोकरूपी ज्वालाले जलेकै हुन्छ र पति-वियोगको काँडो गढेकै हुन्छ । नारीजातीलाई पति-वियोग जस्तो ठूलो दुःख अरु के होला र ! पति विना उसको जीवनमा कुनै आश्रासन नै हुन्न । जितिसुकै परिवारहरू लिई जतासुकै गए पनि उसको हृदयले त एकले असहाय जस्तै अनुभव गरी हाल्छ । त्यसैले पालि

माद्वित्यने यस्नो उल्लेख गरेको छ—

१. नगा नदी अनुदका, नगंरटुँ अराजिक ।

इत्थीपि विधवा नगा, यस्सापि इस भातरो ॥

२. धजोरथस्स पञ्चाणि, धूमो पञ्चाणमग्नीनो ।

राजा रहुस्स पञ्चाणि, भत्ता पञ्चाण मित्यिया ॥

(जातक पालि ॥ पृष्ठ ३४२; वेसन्तरजातक ४४७)

अर्थ— १. पानो नभएको नदी नाङ्गो भए जस्तै राजा नभएको देश नाङ्गो हुन्छ; विधवी स्त्री पनि नाङ्गी हो चाह उसका दशै दाजुभैहरू किन नहुन् ।

२. रथको चिह्न झण्डा हो, आगोको चिह्न धुँवा हो; राष्ट्रको चिह्न राजा हो तथा स्त्रीको चिह्न पति हो ।

यस्तै यस्ता कारणहरूले गर्दा विधवो महाप्रजापति गौतमी महाराजीको मनमा त्यागी जीवन लिई भिक्षुणी हुने इच्छा उत्पन्न भयो । (थेरी गाथा अ.क. पृष्ठ ३ निदानकथा; अ. अ. क. I पृष्ठ १८६ एककनिपात, गौतमीकथा),

रोहिणी नदीको कारणमा झगडा

शावय र कोलिय नगरहरूका बीचमा रोहिणी नदी रहेको कुरा माथि पनि उल्लेख भइसकेको छ । यस नदीको पानी लगी दुबै नगरवासीहरूले खेती गर्दथे । त्यस बछत जेठको महीना थियो । एक दिन दुबै नगरका कामदारहरू बाँध बाँधे विचारले नदीमा आए । अनि कोलिय नगरका कामदारहरूले यसो भने—

‘यो नदीको पानी दुवैतिर लैजाँदा कसैको पनि खेतलाई पुर्ने छैन । हाँग्रो खेतमा एकपटक पानी राखेमा हाँग्रो खेतको बाली सप्रिने छ । अतः यो पानी हामीहरूलाई देउ ।’

अनि कपिलवस्तुका कामदारहरूले भने—

‘अँ, त्यसो भए तिमीहरूको भकारी भरी तिमी-

हरूलाई पंसा तिरी हामीहरूले तिमीहरूका दैलामा खैलो थाप्न आउन पर्ना ! यो कुरा हुन सक्तैन । हाँग्रो खेतका बालीहरू पनि एके पटकको पानीले सप्रिने छन् । अतः यो पानी हामीलाई देउ ।’

“हामी दिन सक्तैनौं, हामी दिन सक्तैनौं” भन्दा भन्दै एकले अर्कोलाई हात छाड्यो र हुँदा हुँदै राजकुलका जातियतामा समेत आक्षेप गरी कलह बढ्न थाल्यो । यत्तिकेमा कोलीयवासीहरूले—“श्रोण शुगाल जस्तै आपनै बहिनीहरूसंग संवास गरी बस्ने कपिलवस्तुवासीका हात्ती घोडा, तथा भालाहरूले हामीलाई के गर्न सक्ला र ! जाऊ, तिमीहरू आफ्ना कपिलवस्तुवासीहरू लिएर फर्क !” भन्दै मुख छाडे ।

शाक्यहरूका कामदारहरूले पनि—“कुठिका सन्तानहरू लिएर अनाथ भई कोलवृक्षमा बस्नेहरूका हात्ती, घोडा भालाहरूले मात्र हामीहरूलाई के गर्न सक्ला र ! ; जाऊ, तिमीहरूका कुष्ठ सन्तानहरू लिएर कोलवृक्षमै !” भन्दै मुख छाडे ।

अनि शाक्यहरूका कामदारहरूले आपनो हाकिम अमात्यकहाँ गई यो कुरा सुनाए । अमात्यले राजकुललाई सुनाए । अनि शाक्यहरू—“बहिनीहरूसंग संवास गर्नेहरूका शक्ति देखाउने छौं” भन्दै सुसज्जित भई, युद्धको तयारी गरी निस्के । उता कोलीयहरू पनि—“कोलवृक्षमा बस्ने कुष्ठीहरूका शक्ति देखाउने छौं भन्दै सुसज्जित भई युद्धको तयारी गरी निस्के । (कुनै कुनै अर्थ कथाहरूमा आइमाईहरू पानी लिन जाँदा चुम्बर (=घोडा) को कारणले कलह शुरू भएको भन्ने कुरा पनि उल्लेख भएको पाइन्दछ । पपञ्चसूदनि IV पृष्ठ २१५ : नन्दकोवाद सुत्तवण्णना, अ. नि. अ. क. II पृष्ठ ७७४ : गोतमीसुत बण्णना । तर रोहिणी नदीको कारणले झगडा शुरू भएको हो भन्ने कुरा नै बहु सख्यक अर्थकथाहरूले मानेका छन् ।)

त्यस द्वाखत भगवान बुद्ध श्रावस्तीस्थित अनाथ-पिण्डिको जेतवनाराममा बस्नु हुनुहुन्थ्यो । (सुत्तनिपात अ. क. पृ. ३०९ : सम्मा परिद्वाजनीय सुत वण्णनामा भने त्यस द्वाखत भगवान कपिलवस्तुमै हुनुहुन्थ्यो भने कुरा समुलेख भएको पाइन्छ । तर अरु अर्थ कथाहरूमा भने छैन ।) सधै जस्तै प्रातः कालमा “आज कसको उद्धार गर्न सकुला” भन्ने विचार गरी ध्यानद्वारा लोकमा हेरिरहनु भएको बेलामा बहाँले “शाक्य-कोलीयहरूका बीचमा झगडा हुनेछ र आफू त्यहाँ गएमा उनीहरूका झगडाहरू शान्त भई पाँच शय (५००) शाक्य कुमारहरू प्रव्रजित हुनेछन्, अनि कपिलवस्तुमा एक ठूलो समागम भई देव-मनुष्यहरूको समेत कल्याण हुनेछ” भन्ने कुरा थाहा पाउनु भयो । त्यसपछि श्रावस्तीमा भिक्षाटन गर्नु भई, भोजनोपरान्त सन्ध्या समयमा कसैलाई खबर नगरी, पात्र-चीवर ग्रहण गरी एकले कपिलवस्तु जानुभयो । त्यहाँ पुरोपछि युद्धको तयारी गरी बसिरहेको दुबै कुलहरूका बीच पलेटो मारी बस्नुभयो । उनीहरूलाई संवेग (=वैराग) उत्पन्न गराउने उद्देश्यले आँखोरूझौबाट नीलो रश्मि फैलाई अन्धकार पार्नु भयो । (जातक अ.क. I पृ. २४० रुखधम्म जातकं)

अकस्मात आकाशमा अन्धकार भएर आएको देखो शाक्य र कोलीयहरू सारं त्रसित भए । जब उनीहरू भयभीत भएर बसे तब बुढले आफ्नो शरीरबाट ६ वर्ण रश्मी (६ वर्ण रश्मी भनेका के के हुन् भन्ने बारेमा बुद्ध-कालीन श्रावक चरित पृ० ३५ मा हेन्) फैलाइ आफ्नो शरीरलाई देखाउनु भयो । भगवान्लाई देखे पछि कपिल-वस्तु वासी शाक्यहरूले अवश्य नै भगवान्ले हामीहरू लडन लागेको कुरा जान्नु भयो होला । त्यसैले वहाँ यहाँ आउनु भएको होला । वहाँको अगाडि हामीले कसरी अर्का माथि

शस्त्र-पात गर्दै । चाहे कोलीयहरूले हामीहरूलाई किन न काटूत, किन नमारून, किन्तु हामीहरूले भगवान्को अगाडि कुनै हालतमा पनि कसैमाथि शस्त्र-पात गर्न सक्तैनो” भन्दै सबै हात हतियरहरू भईमा राखे । कोलीय नगरवासीहरूले पनि त्यस्तै गरे । अनि भगवान पनि बुद्ध शरीरबाट अनुपम प्रभा फैलाउनु हुँदै रमणीय बगरमा बिछुधाई राखेको आसनमा बस्नुभयो । त्यसपछि उनीहरूलाई यस्तो भन्नुभयो—

“महाराजा हो ! किन तपाईंहरू यहाँ आउनु भएको ?”

“भन्ते ! हामोहरू यहाँ न नदी हेर्नको निमित र न ओडा गर्नको निमित आएका ह्वैं, परन्तु संग्राम गर्नको निमित आएका ह्वैं ।”

“महाराजा हो ! के कारणले कलह हुन लागेको त ?”

“भन्ते ! पानीको कारणले ।”

“महाराजा हो ! पानीको मोल कति छ त ?”

“थोरे छ भन्ते !”

“महाराजा हो ! पृथ्वीको मोल कति छ त ?”

“भन्ते ! धेरै छ ।”

“महाराजा हो ! क्षत्रीयहरूको मोल कति छ त ?”

“भन्ते ! अनर्ध छ ।”

“महाराजा हो ! त्यसो भए, थोरे मोलको निमित अनर्ध क्षत्रीयहरूको नाश हुने काममा लाग्ने योग्य छ त ?”

“योग्य छैन भन्ते ?”

“महाराजा हो ! के कलहबाट कुनै आश्वासन पाउन सकिन्दै त ?”

“सकिन्न भन्ते !”

“महाराजा हो ! अतीत कालमा पनि कलहको कारणले गर्दा ज्ञातिवन्धुहरूका कति हानि-नोक्सानी भए” भन्नु हुँदै फन्दन जातक (जा.अ.क. IV पृ. १९६ नं ४७५) दद्वजातक (जा.अ.क. III पृ. ५३, नं. ३२२) तथा लट्किक जातकका कुराहरू (जा.अ.क. पृ. १२०) सुनाउनु भई — मेलमिलाप र संगठन बलियो भएमा कस्तैले पनि केही गर्न नसक्ने कुरामा जोड दिई, संगठित भएर बस्नु नै ठूलो सुख हो” भन्नु हुँदै रुखधम्म जातकको उपदेश सुनाउनु भयो । (जा.अ.क. I पृ. २४०, नं. ७४) फेरि “मेलमिलापमा खलल पानले र आँच त्याउनाले आपनै ज्ञातिहरूको विनाश हुन जान्छ” भन्नु हुँदै बटुक जातक (यस जातकलाई मूल पालि र अटुकथाले “सम्मोदमान जातक” भनी उल्लेख गरेका छन् ।) जा.अ.क. पृ. १५७, नं. ३३ को उदाहरण पनि सुनाउनु भयो । उपरोक्त पांच जातकका उपदेशद्वारा युद्धको दुष्परिणामलाई औल्याई त्यसबाट कस्तैले पनि भलो नभई बहु आ-आपनै नोक्सानो हुने कुरातिर ध्यानाकर्षित गराउनु भई सबैलाई निमेको

आगो छैं शान्त पानुभयो । अत्तमा लडाई-झाडाको कारण-हरू देखाउनु हुँदै अत्तदन्त सुतको उपदेश पनि दिनुभयो । (सुतनिपात पृ. ४१३, अ.क. पृ. ४५३)

उपदेश सुनी सकेपछि दुबै थरीका शाक्यहरू अत्यन्त प्रफुल्लित भई — “यदि भगवान बुद्ध यहाँ नआउनु भएको भए हामीहरूको विनाश हुने थियो र रगतको खोला बग्ने थियो । भगवान यहाँ आउनु भएकोले हामीहरूका उद्धार भयो” भनी भगवान गृहस्थीमा हुनु भएको भए पनि हामीहरू वहाँकै क्षत्री परिवारहरू हुने थियाँ र अहिले पनि हामीहरू वहाँकै परिवार नै ह्वौं भन्दै दुबै पक्षले अढाइ शय (२५०) अढाइ शय क्षत्री राजकुमारहरू अपित गरे । भगवानले ती सबै क्षत्री राजकुमारहरूलाई प्रदर्जित गराउनु भयो र कपिलवस्तुकै महावनमा जानुभयो । (जा.अ.क. VI पृ. २४९ कृष्णाल जातक नं. ५३६, सुत नि.अ.क. पृ. ३०९: सम्मापरिब्बाजनीय वण्णना; धर्मपद अ.क. पृ. ४५९ जातकानं कलह वूपसमनवत्यु वर्ग-१५)

[क्रमशः]

बुद्धको सिद्धान्त र धर्मचक्र प्रवर्तन

—च्चुद्वीला शाक्य

बुद्धको सिद्धान्त अति सूक्ष्म र व्याख्या गर्न सजिलो छैन । जुन हामी सर्वले अध्ययन र मनन गरेर बुझी राख्न अति आवश्यक छ ।

बौद्ध विचारमा पाप र पुण्य जुनसुकै बेला जहाँ गरे पनि त्यति नै फल हुन्छ, औंशी अथवा एकादशीको दिन धर्म गरे भोक्त्र प्राप्त हुन्छ भन्ने कुनै नियम छैन । धर्म गर्न कुनै खास चाड पर्वको आवश्यक छैन ।

सिद्धार्थ बोधिसत्त्व बुद्ध र प्राप्तिको लागो ६ वर्ष सम्म दुष्कर तपस्यामा संलग्न भयो । ज्ञान लाभ गर्न दृढ संकल्प गरी लग्नशील भई बस्यो । वैशाख पूर्णिमाको दिन बुद्धत्व प्राप्ति भयो । त्यसपछि बुद्ध बाराणसीको मृगदावनमा पुग्नुभयो । त्यसबेला बाराणसी क्रूर बलिवादी र यज्ञवादी शोषकहरूको राज्य थियो । धर्मको नाममा अन्धा भई झोपण गर्दै, जीवित प्राणी होमिन्थे । यस्ता समाज देखी

विरक्तिएका व्यक्तिहरू, अन्धशोषणबाट विरक्तिएका व्यक्ति-हरू त्यसबेला सत्य धर्मको खोजीमा मृगदावन (सारनाथ) मा तडपी बस्थे । तर संस्कार न हो अनि उनीहरूमा पनि केही अंशमा अन्धविश्वास विद्यमान थिए । गीतम बुढ़त्यहाँ पुगी पञ्च भद्रिय श्रमणहरू भेट्नु भयो । धेरै कुराको बार्तालाप गर्नुभयो । यो बुद्धत्वपछि सबभन्दा पहिलो दिन बुद्धले धर्मचक्र प्रवर्तनको शुरूवात आषाढ पूर्णिमाको दिनमा गर्नु भएको थियो ।

धर्मचक्र प्रवर्तन अन्तर्गत बुद्धले आफ्नो ४ सिद्धान्तको साथै आर्य अष्टांगिक मार्ग बताउनु भयो । बुढ़को ४ सिद्धान्त हुन् :—

१] दुःख सत्य, २] दुःख समुदय (कारण) सत्य,
३] दुःख निरोध सत्य, ४] दुःख निरोध गामिनी प्रतिपदा
(अन्त हुने मार्ग) सत्य ।

१. पहिलो दुःख सत्य के हो ? जन्म दुःख हो, जरा (बुढोपन) दुःख हो, रोग दुःख हो, मरण दुःख हो; अप्रिय (मन नमिल्ने) संगको मिलन (भेट) दुःख हो, प्रिय (मन परेको) संगको बिछोड दुःख हो, इच्छा लागेको वस्तु नपाउनु दुःख हो । खासमा भन्ने हो भन्ने रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार अनि विज्ञान यो पञ्चोपादान स्कन्ध (यो शरीर धारण गरी रहनु पर्ने) नै दुःख हो । किनाक शरीरै नभएको भए दुःख हुने नै थिएन ।

२. अर्को दोस्रो दुःख समुदय आर्यसत्य के हो ? दुःखको मूल कारण हो तृष्णा । तृष्णा तीन प्रकारका छन्— काम तृष्णा अर्थात् यो तृष्णा राग (क्रोध) साथ उत्पन्न भएको छ । सांसारिक उपभोगको तृष्णा । भव तृष्णा जुन पुनर्भवादि (जन्मनु, मर्नु) स्वर्ग लोकमा जानेको तृष्णा हो । विभवतृष्णा जुन आत्महत्या गरी संसारबाट विलोन भएर जानेको तृष्णा । यी तीन तृष्णाले मनुष्य अनेक किसिमको

पापाचरण गर्दछन् अनि दुःख भोगदछन् । तृष्णाले गर्दा सन्तोष हटाउन्छ । अनि असन्तोषी सदा दुःखी । लोभ बढी रहन्छ अनि त्यसै वस्तु या चौजको लागि चिन्तन र कल्पना हुन्छ फलस्वरूप दुःख भई नै रहन्छ ।

३. तेस्रो आर्यसत्य दुःख निरोध (दुःखलाई रोक्नु) संसार दुःख छ, दुःखको कारण छ, त दुःख कसरी हटाउने ? जरूर यसको उपाय पनि हुनुपर्छ भनी उपाय सोच्नु र अनुसन्धान गर्नु दुःख निरोध सत्य हो । तृष्णालाई त्याग गर्न सक्यो भने निर्वाण (मुक्ति) प्राप्त हुनेछ, शरीरलाई दुःख दिएर वा कामोपभोगबाट मोक्ष हुन सक्तैन ।

४. चौथो आर्यसत्य दुःख निरोध गामिनी प्रतिपदा हो । दुःख र दुःखको कारणलाई जरै समेत उखेलेपछि स्वर्गीय आनन्द हुन्छ भन्ने कुरा हासीलाई थाहा छ । के थाहा हुदैमा दुःखको अन्त हुन्छ त ? बुद्धको उपदेश अनुसार दुःख निरोध गर्ने उपायहरू यी हुन्—

१] सम्यक दृष्टिप्रकार	५] सम्यक आजीवन
२] सम्यक संकल्प	६] सम्यक व्यायाम
३] सम्यक वचन	७] सम्यक स्मृति
४] सम्यक कर्मान्तर	८] सम्यक समाधि

दुःखको नाश यही मार्ग (बाटो) मा हिँडनाले हुनेछ ।

सधै होशमा रही सतकं भई बस्तु बुद्धको शिक्षा मध्ये एक हो । यहाँ अन्धविश्वास, मिथ्यादृष्टि, शोषण, अन्याय, अत्याचारलाई स्थान छैन । भेदभाव राख्ने स्वार्थी-हरूलाई स्थान छैन । यसेले बौद्ध सिद्धान्त जीवनमार्ग र जीवन सुखमय हुने उपाय हो । बुद्ध भाग्य प्रदर्शक मात्र हुन् वरदाता होइन । बुद्धले ती पञ्चभद्रीय चिक्षुहरूलाई भन्नु भयो कामवासनामा, काम सुखमा लिप्त हुने अति बानिलाई छाड्ने र शरीरलाई पंडा दिने अति बानिलाई छोड्नु

पर्छ । अति र कम छोडी मध्यम मार्ग अपनाउ यसेमा रहो काम गर । यी कुराहरू पञ्चभद्रीय भिक्षुहरूले बुझे । उनीहरू ज्ञानी भए । उनीहरूमा भएको रिस, राग, द्वेष, ईर्ष्या, अन्धविश्वास हरायो । उनीहरूले स्वतन्त्र चिन्तन गरे । बुद्धत्व प्राप्तिपछि सारनाथ मृगदावनमा पहिलोपलट आषाढ पूजिमा को दिन बुद्धले यी कुराहरू सुनाउनु भयो । यसरी धर्मचक्र प्रवर्तन शुरू भएपछि भिक्षुहरूको संख्या बढ्दै गए । बहुजन हित र सुखको निमित्त शान्ति सन्देश प्रचार गर्नको लागि आफू र ती भिक्षुहरू चारैतर फैलिए ।

बुद्धको सिद्धान्त बडो गम्भीर सूक्ष्म छ । यसैले दुई द्वाहण पुत्रहरू एकदिन जीवन रहस्य र सत्य ज्ञानको खोजी गर्दै दुःख कसरी उत्पन्न हुन्छ र निर्मलको कारण खोजदै

गर्दा अस्सजित भिक्षुलाई भेटी सोधे — तपाईंको गुरु को हो र सिद्धान्त के हो ? अस्सजित भिक्षुले यसरी उत्तर दिनु भयो —

ये धर्ममा हेतु प्यभवातेसं हेतु तथागतो आह
ते सञ्चयो निरोधो एवं वादी महासमणोति ।

अर्थात् जुन धर्म स्वभावतः हेतुद्वारा उत्पन्न हुन्छ त्यस धर्मको हेतु बुद्धले प्रकाश पार्नुहुन्छ र त्यस हेतुको निरोध पनि आज्ञा गर्नुहुन्छ । उहाँ धर्म मेरो गुरु हो ।

यसरी भिक्षु अस्सजित सहितले धर्म प्रचार गरे । ज्ञानको ज्योति फैलाइ देखो । सबैका आँखा खुले, हृदय परिवर्तन भयो ।

लोक-नीति-२

—अन्तु. भिक्षु अन्निरुद्ध

१६-ध्यत्पुत ! किमालसो अव्यत्तो भारहारको

ध्यत्पुत्तको पूजितो लोके, ध्यत्पुत्त दिने ॥१४॥

भावार्थः— हे पुत्र ! (तिमी) पठी-लेखी व्यक्त पण्डित हुन खोज, किन अल्पी भै बसिरहेको ? शिल्पविद्या नजानेको भूर्ज भयो भने भारी बोकन जानुपल्ली, शिल्पविद्या जानेका पण्डितहरूलाई यो संसारमा पूजा सत्कार गरिन्छ, त्यसकारण दिनैपिछे (तिमी) शिल्पविद्या सिवने कोशिश गर ॥१४॥

१७. माता वेरी पिता सत्तु, येन बाला न सिक्खिता ।

सभामज्जे न सोभन्ति, हंसमज्जे बको यथा ॥१५॥

भावार्थः—जुन मातापिताले आपना छोरा-छोरीहरू-

लाई शिल्पविद्याको शिक्षा दिवैनन् ती मातापिता (केटा-केटीहरूका) वैरी र शत्रु हुन्छन्, (किनभने) मूर्ख सन्तानहरू हाँसहरूका बीचमा बकुल्लोजस्तै पण्डितहरूका सभाको बीचमा शोभा पाउँदैनन् ॥१५॥

१८. कण्ठको गिरि को तिक्खिति,

को अञ्जनं मिगकिखयं ।

उप्पलस्स पलले को सुगन्ध,

कुलपुत्ररूपो को समतिभावो ॥१६॥

भावार्थः— पर्वतको कुना कुनामा उम्रेका काँडालाई कसले तीखो बनायो ? हरिणको आँखामा कसले गाजल लगाइदियो ?, कमलको पोखरीमा कसले सुगन्ध हाल्यो ?

राज्ञो चरित्र भएका कुलपुत्रहरूलाई कसले शिक्षित बनायो ?
(यो कसेले गर्नुपर्ने कुरो होइन) स्वाभाविक धर्मको खेल
हो ॥१६॥

१९. नरसं अकोताम्बुलं, अधनस्स अलंकतं पि !
अलोनकञ्च व्यञ्जनं व्याकरणं असिप्पस्स ॥१७॥

भावार्थः— चून नभएको पान स्वादिलो हुन्दैन,
गरोबले शृङ्घार गरी हिँडे पनि शोभा पाउँदैन, नून नभएको
तरकारी पनि स्वादिलो हुन्दैन, (त्यस्तै) शिल्पविद्या
नजानेको मानिसलाई व्याकरण (शब्दशास्त्र) स्वादिलो
(रसिलो) लाभनेछैन ॥१७॥

२०. सुम्मुतो सुतसम्पद्मो, सुतपञ्जाय वड्डति ।
पञ्जाय अत्थं जानाति, अत्थो जातो सुखावहो ॥१८॥

भावार्थः— जसले शास्त्रविद्यालाई राज्ञरी सुनी
अध्यथन गर्छ, त्यो श्रुतसम्पद्म हुन्छ, सुनी-सिकी राखेको
बहुश्रुतबात प्रज्ञा बढ्छ, प्रज्ञाले (यी गर्ने हुन्छ, हुँदैन) भन्ने
अर्थं जानिन्छ, यो अर्थज्ञानले गर्दा सुख प्राप्त हुन्छ ॥१८॥

२१. भोजनं मेथुनं निहा, गोणे पोसे पि विजजति ।
विज्ञा विसेसो पोसस्स, हीनो गोणसमो भवे ॥१९॥

भावार्थः— खानु-पिउनु, काम सेवन र सुत्नु (यी
तीन कुरा) गोरु र मानिस दुवैसंग विद्यमान छ, मानिससंग
विद्या छैन भने त्यो मानिस पनि गोरुसमान हुन्छ ॥१९॥

२२. नत्थ विज्ञा समं मित्तं, न च व्याधिसमो रिपु ।
न च समं पेमं, न च कम्मसमं बलं ॥२०॥

भावार्थः— शिल्पविद्या समानको अर्को आपनो
साथी छैन, रोगजस्तो आपनो शत्रु अर्को छैन, आफूलाई
जस्तो प्रेम पनि अर्कालाई हुन सक्दैन, फेरि आपनो कर्म-
जस्तो (अत्यन्त) बलशाली वस्तु संसारमा अर्को केही
छैन ॥२०॥

२३. हंसो मज्जे न काकानं, सीहो गुणं न सोभने ।

गद्रभमज्जं न तुरङ्गो, बालमज्जे च पण्डितो ॥२१॥

भावार्थः— कागहरूका बीचमा हंसराज, गोरुहरूका
बीचमा सिहराज, गधाहरूका बीचमा असल सिन्धव जातको
घोडा र मूर्ख अज्ञानोहरूका बीचमा विद्वान् मानिस शोभा
दिँदैन ॥२१॥

२४. यावजोवं पि चे बालो, पण्डितं परिरूपासति ।

न सो धर्मं विजानति, दद्वि सूपरसं यथा ॥२२॥

भावार्थः— मूर्ख अज्ञानीले जन्मभर पण्डित विद्वान्
मानिसको संगत गरे तापनि डाढुने दालको स्वाद नजानेहैं
त्यसले पनि सद्गम थाहा पाउँदैन ॥२२॥

२५. मुहुतमपि चे विज्ञू, पण्डितं परिरूपासति ।

खिप्पं धर्मं विजानाति, जिह्वा सूपरसं यथा ॥२३॥

भावार्थः— बुद्धिमान् सज्जनहरूले क्षणभर मात्र
विद्वान् पण्डित मानिसको संगत गरेको खण्डमा जिञ्चोले
दाल आदिको स्वाद तुरुतै जान्न सकेजस्तै धर्मको तत्व
रसलाई बुझन सक्दछन् ॥२३॥

२६. बिना सत्थं न गच्छेय्य, सूरो सङ्गामभूमियं ।

पण्डित्वद्गू वाणिजो विदेशगमने तथा ॥२४॥

भावार्थः— जम्मै वीर पुरुष शस्त्र अस्त्र नलिइकन
युद्धभूमिमा जानुहुन्न, त्यस्तै लामो यात्रा गर्ने बुद्धिमान्
व्यापारी पनि बाटो खर्च नभइकन विदेश नजान् ॥२४॥

२७. धननासं मनो नापं, घरे दुच्चरितानि च ।

वञ्चनञ्च अवमानं, पण्डितो न पकासये ॥२५॥

भावार्थः— बुद्धिमान् मानिसले आपनो धन-सम्पत्ति
नाश भएको, आपनो मनमा भइरहेको ताप (= अक्षोच),
आपनो घरको दुश्चरित्र, आफूलाई ठगेको हात-समाचार र
आफूलाई भएको अपमान अर्कालाई प्रकाश नगर्ने ॥२५॥

२६. पत्तानुरूपकं वाक्यं, समावरूपकं पियं ।

पत्तारूपकं कोर्धं, यो जानाति स पण्डितो ॥२६॥

भावार्थः— (यो संसारमा) जसले अवसर हेरी
कुरा गर्न जान्दछ, स्वभावानुसार प्रेम गर्न जान्दछ, र
परिआएको अवसरअनुसार रिसाउँन जान्दछ, त्यसलाई
बुद्धिमान् (पण्डित) भनिन्छ ॥२६॥

२७. अधनस्स रसं खादा, अबलस्स अहंकारो ।

अपञ्चस्स वाक्यरता, उम्मत्का समा इमे ॥२७॥

भावार्थः— धन नभएको मानिसले मीठो-मीठ खान
खोज्ने, दुर्बल मानिसले अहंकार गर्ने, ज्ञान-बुद्धी नभएको
मूर्ख मानिसले धेरै कुरा गर्नेमा लाग्ने, यी तीनजना
बौलाहासमान हुन् ॥२७॥

३०. अनह्वायं गमयन्तो, अपुच्छा बहुंभासको ।

अन्तगुणं पकासेन्तो, तिविधं हीनलक्षणं ॥२८॥

भावार्थः— नबोलाएको ठाउँमा जाने, नसोधीकन
ज्यास्ति कुरा गर्ने, र आफ्नो गुण प्रकाश गर्ने, यी तंत्रवटा
चालचलन नीच्छहरूका लक्षण हुन् ॥२८॥

३१. अप्यपञ्चो बहुंभासो, अप्पर्णो पकासको ।

अप्पर्णो घटो खोभे, अप्पखोरा गावी चले ॥२९॥

भावार्थः— प्रज्ञा-बुद्धि धेरै नभएको मानिसले धेरै
कुरा गर्छ, कुरूपले नाना किसिमको श्रृंगार गरी हिँड्छ,
पानी नपुगेको गाप्रो छ्वचत्किन्छ, दूध नदिने गाईले (यता-
उता चलीकन) उपद्रव गर्छे ॥२९॥

३२. मण्डुकोपि उक्के सोहे, काकगगहे पिये पिये ।

अपण्डिपि पण्ड हुत्वा, धीरो पुच्छे वये वये ॥३०॥

भावार्थः— भ्यागुतो टुकरूपक बसेको बछतमा
आफलाई म सिह हुँ भनी संक्षन्छ, कागले आफ्नो गीतलाई
र लो संक्षन्छ (त्यस्तै) पण्डित नभएको मूर्ख

मानिसले ज्ञानीहरूले प्रश्न गर्ने बछतमा “हो हो” भनी
टाउको हल्लाइ जबाब दिन्छ ॥३०॥

३३. मण्डुकेपि उक्के सोहे, शूकरेपि उहे दीपे ?

बिलारे सदिसे व्यग्ये, सब्ब धीरे सिपे समे ? ॥३१॥

भावार्थः— भ्यागुतो टुकरूपक बस्दैमा सिह हुच्च,
बैदेल ‘ओं ओं’ गर्दै कराउदैमा चितुवा हुन्न, बिरालो बाघजस्तै
हुँदैमा बाघ हुन्न, र त्यस्तै सबै ज्ञानी-विद्वानहरूको शिल्पविद्या
समान हुन सक्छ र ? ॥३१॥

३४. न तित्ति राजा धनम्हि, पण्डितोपि सुभासिते ।

चक्खुम्पि पिय दस्सने, जले सागरो न तित्ति ॥३२॥

भावार्थः— राजा धनमा, ज्ञानी-विद्वान् मानिस
प्रियवचन बोल्नमा, (यो) आँखा आफूलाई मन परेको प्रिय
वस्तु हेर्नमा, र समुद्र पानीले कहिल्यै संतुष्ट हुनेछैन ॥३२॥

३५. रूप योब्बन सम्पन्ना, विसाल कूल सम्भवा ।

विज्जा होना न सोभन्ते, निगम्न्या इव किसुका ॥३३॥

भावार्थः— रूप र योब्बनले सम्पन्न भई, अत्यन्त
ठुलो कुलमा जन्मे तापनि, शिल्पविद्या नभएका मानिसहरू
शोभा पाउँदैनन्, पलास नामक फूलमा रूपमात्र भएर
सुगन्ध नभएकै हुँथन् ॥३३॥

३६. हीनपुत्रो राजमच्चो, बालपुत्रो च पण्डितो ।

अधनस्स धनं बहु, पुरिसानं न मञ्जय ॥३४॥

भावार्थः— हीन-नीच मानिसको पुत्र भए तापनि
राजाको मन्त्री हुन सक्छ, मूर्ख मानिसको पुत्र भए
तापनि विद्वान् हुन सक्छ, गरिब दरिद्रको पुत्र भए
तापनि धनवान् साहु-महाजन हुन सक्छ, त्यसै कारणले
मानिसलाई हेला नगर्न (सानो भनी नठानु) ॥३४॥

[क्रमशः]

वज्रयानी चिकित्साविधि-एक अध्ययन-४

—डा. होमराज वज्राचार्य

प्रज्ञा र उपाय दुवैको सम्मिलित रूप वज्रयान दीक्षाका मूल सञ्चालक गुरुलाई मानिन्छ । यी शून्यता र करुणाको युगल मूर्ति हुन् । शून्यता सर्वश्रेष्ठ ज्ञानको सूचक हो । करुणाको अर्थं जीवहरूको उद्धार गर्नलाई दया देखाउनु हो । अतः वज्रयानी मूल गुरुलाई शून्यता र करुणाको मिश्रित मूर्ति भन्नुको तात्पर्य यो हो कि ती गुरु परम ज्ञानी हुन्दैन् र जगतका नाना प्रपञ्चबाट आर्त प्राणीहरूको उद्धारको लागि तिनको हृदयमा दया विद्यमान रहिरहन्छ । यसर्थं यस भावको मिथूनाकारलाई मूर्तिकार र चित्रकारहरूले उपायलाई पुरुष र प्रज्ञालाई स्त्रीको रूप दिएर उपाय स्वरूप पुरुषले प्रज्ञा स्वरूपी स्त्रीलाई समागम गराई आर्तिगन र चुम्बन गरिरहेको मूर्ति खडा गरे ।

यस वज्रयानी बौद्धमतको अन्तिम लक्ष महासुख अर्थात् निर्वाण प्राप्त गर्ने एकमात्र उपाय हो गुरुको उपदेश अनुसार आचरण गर्नु । उपदेश अनुसार तन्त्र साधन कर्ममा लाग्नु नै वज्रयान हो । यसको लागि साधकले कुनै योग्य गुरुसंग दीक्षा लिनु नितान्त आवश्यक छ । वज्रयानी सिद्धहरूकी मत अनुसार तन्त्रसाधनमा मौन मुद्रा नै गुरुको उपदेश हो । गुरुको काम मौखिक उपदेशमात्र होइन । गुरु शिष्यको योग्यतालाई चिनेरमात्र परमार्थको उपदेश दिन्थे । साधकलाई यस नियमको विधान चाहिन्दछ । वीर्य, क्षान्ति, दान, अहिंसा, शील, समाधि, ज्ञान त्यस विधानमा हुनु आवश्यक छ । गुरुको आराधना गर्नु शिष्यको परम धर्म या कर्तव्य हो र गुरुको पनि जरूरी कर्तव्य के हो भने शिष्यको चित्तलाई प्रपञ्चदेखि हटाएर सम्यक सम्बोधि प्राप्तिको

लागि उपयुक्त बनाई दिनु । तान्त्रिक साधनाको लागि शिष्यले एक ललना (तरुणी) लाई संगिनी बनाउनु पर्दछ । तान्त्रिक भाषामा ललनालाई मुद्रा भन्दछन् । यस मुद्रा साथ लिएर शिष्य वज्राचार्यकहाँ गएर दीक्षित हुनलाई प्रार्थना गर्दछन् । गुरु शिष्यलाई लिएर वज्रसत्वको मन्दिर या चक्रसम्बर भएको गुप्त आँगन (पूजाकोठी)मा जान्दैन् जहाँ धूप, पुष्पले सजाइएको हुन्छ । यस्तो मन्दिरमा वज्राचार्य मुद्रासंगै शिष्यलाई तान्त्रिक विधान अनुसार अभिषेक गर्नेन् र नियम पालनको निमित्त प्रतिज्ञा गराउन्दछन् ।

नेपालका वज्राचार्य र वज्रयानका उपासकहरू उपरोक्त विधिबाट दीक्षा लिदा मूद्राको रूपमा 'ललना' स्वास्ती नै लिएर जान्दैन् । वज्रयानी अभिषेकको नाम 'बोधिचित्त अभिषेक' हो । यस अभिषेक पाएका वज्राचार्य गण कर्मकाण्डको पुरोहित मात्र होइन प्राचीन समाजमा चिकित्सक पनि हुन् । अभिषेक अध्यन्तरमा शान्ति स्वस्ति पूजाविधि एं तन्त्रदान साथै उपचार ज्ञानको पनि शुरुआत गर्नेन् ।

उपचार ज्ञान हासिल गर्न चण्डमहारोषण तन्त्र, हेहुकतन्त्र र पञ्चरक्षा विधान ग्रन्थ साथसाथै अरू पनि कैर्यां तन्त्रहरू संयुक्त रूपले अध्ययन गरेदेखिन वज्रयानी अर्थात् तान्त्रिक चिकित्सा विधिको सार ज्ञान प्राप्त गर्न सकिन्दछ । यही वज्रयानी अन्तरगतको तान्त्रिक चिकित्साको विभिन्न विधिहरूको संक्षिप्ताकारमा दृष्टि देओ—

१) देव-चिकित्सा—पञ्चरक्षा महासूत्रको विधानले तन्त्र-मन्त्र प्रयोग गरी उपचारको लक्षले पानीमा छारफूक गरी विरामीलाई पिलाउने चिकित्सा विधि ।

- २) मूल-चिकित्सा—चिउराको धूलो, कट, लसून, छथापी, बोका अथवा राँगाको फोक्सो, रगत, दूध, वही राखेर मूल ढोका अगाडि, चौबाटो अथवा नदीमा मन्थने उपचार विधि ।
- ३) प्रेत-चिकित्सा — मृतकको दोषको रूपमा नदीमा मन्थेर काग कुकुरलाई खुवाई हेने उपचार विधि ।
- ४) राक्षस-चिकित्सा — भात पकाएर भिउटमा फूल, माथा, मासु, रगत, वही, पानी, सहित राखेर चौबाटो र श्मसानमा मन्थने नियमको उपचार ।
- ५) ज्योतिषि-चिकित्सा—नवग्रहलाई पन्छाएर इष्टदेवता आदिको पूजा गरी शान्ति-स्वस्ति पाठपूजा, होम यज्ञादि गरी कुमारीहरूलाई भोजन गराई संतोष लिने उपचार विधि ।
- ६) मुनि-चिकित्सा—अनेक जडोबूटी मिलाएर काँडा चूर्ण, रसादि आदि औषधि खुवाएर छ्यू, तेल आदि

- औषधि लेपन गर्ने उपचार विधि ।
- ७) दैत्य-चिकित्सा — शरीरमा सियोले घोचेर, रगत फिकेर शरीरभित्र घाउ, खटिरा आदि आयो भने दिशा-पिशाप परीक्षा गरी औषधी खुवाउने उपचार विधि ।
- ८) नाग-चिकित्सा—धारा, [इनार, नदी, पनेरो, पोखरी, र देवालयमा मन्थने उपचार विधि ।
- ९) डंकिनी-चिकित्सा—बोकसी दोष भनेर घरभरी धूप बालेर ताडन राखेर शरीरमा फाकफूक गर्ने विधिको आधारमा झाँकी चिकित्साको प्रचलन । यस चिकित्सा विधिको ठूलो प्रभाव पहाड पवांतिर अति प्रचार हुनगयो । (यस लेखकको “झाँकी चिकित्सा विधिमा एक दृष्टिकोण” भन्ने रचना पनि “विकास” पत्रिकाको अंक ९ मा प्रकाशित भैसकेको छ ।)

[क्रमशः]

नये पित्याङ्गु ल्वय्

—सुरेन्द्र शाव्य, त्रिवृली

जन्म ज्ञानानिसे झीसं प्वाः ज्वना वयागु दु । प्वायं याना झीत ने पित्याई । थ्व पित्याः लंकेत नसा माः । झी जक मखु, फुकक सत्व प्राणीपि हे नसाय स्थित जुयाच्चंगु दु । अकें ने पित्याङ्गु थें जाःगु तःधंगु ल्वय् मेगु मदु । थ्व ल्वचं मुक्त मजूपिनिगु मिखां धर्म व पाप तक न छुटे याये फैमखु ।

स्वया दिसै, प्वाः जाःगु मिखां स्वेबले नेपाः दे तःसकं तःमि । सगरमाथा, कंचनजंगा, अन्नपूर्ण, गणेश

हिमालया मुसुकाःगु ख्वाः । रूपाताल, फेवाताल, बेगनास ताल, राराहया प्राकृतिक छाटा । गण्डकी, कोशी, कर्णालीया कलकल । मन हे सिचुसे च्वनीगु वाउँगु गुं, पहाडया सुन्दर रूप । तर थ्व हे प्रकृतिया मुले ब्वलना चर्विंपि नेपित्याःपि नेपाःमिपिन्त प्रकृतिया थ्व अनुपम सुन्दर छुनि छु ।

सम्यता व संस्कृतिया मिखां स्वेबले नं नेपाः दे तःमि । नेपाः दे — कलाकारया दे । नेपाः दे — देगःया दे ।

थनया कलाकारते न्हृपुर्वि महाबुद्ध देगः, कृष्ण देगः, पशुपति देगः, स्वयम्भू चैत्य आदि सुलाच्चंगु दु । थनया थौया कलाकारते के न थये देकेगु न्हृपु मदुगु मखु । तर थन न्हृपा थें कलाया मू सिउपि मदयाः इपि न छपे छजुर्वि तकेने माला च्चंगु दु, नेपित्याइगु ल्वचं केका च्चंचंगु दु ।

धात्यें ध्व ल्वे तःसकं ग्यानापु । ध्व ल्वचं याना हे मनुतसें धर्म धैगु मध्वीगु । अन्याय, अत्याचार, चोर, डाका, घूसपेच आदि खने दया बैगु । नैतिक पतन व अपराध यें जाःगु नीचगु शब्दया अर्थ लोमनीगु । उकिं बुद्धं धैविज्यागु—“जिधच्छा परमा रोगा ।”

छकः आलवी धैगु प्रदेशे बुद्ध देशनाया निर्मित विज्यानाच्चंगु खः । अन यवव उपासक उपासिकार्पि मुना र्खन । तर बुद्धया उपदेश थुयेका काये फुर्पि अन छहु हे मदु । छहु दुहु न नेपित्याना वाथावाथा कनाच्चंगु । अले बुद्धं धैविज्यात—“थन सुयाके नेगु, तोनेगु दःसा हैं मनू-यात बित ।” श्रोतागणपि अजमय चाल । बुद्धं ध्वाथ्वीका विज्यात—“थन जिगु उपदेश थ्वीका काये फुहु वहे छहु जक दु । तर नेपित्यागुलि याना वया मन थाते मलाः ।” थुर्कि सी दु खालिगु खाथं धर्म ध्वाथ्वोके फैमखु । भौतिक साधन चूमलायकं आध्यात्मिक शान्ति प्राप्त याये फैमखु ।

धर्मात्मा धायेके सकस्यां यो । पापी धायेके सुयां मयो । ध्व शरिर पञ्चतत्त्व मिले जुया दंचंगु धैगु खें मसिया मखु सियाः न बाध्यवश हे मनूत पापी जुई मालाच्चंगु दु ।

इपि न्हृलं चाः । राजनीतिशास्त्र, अर्थशास्त्र, इतिहास, भूगोल, गणितशास्त्र आदि व मेमेगु शिक्षां याना चलाख इपि । छु पाप, छु धर्म, छु सत्य, छु असत्य धैगु खे स्थू । विवेकया मिखा नं दु इमिके । तर सामाजिक रितिथिति, रहनसहन व ध्व हे प्वाथं याना इमिसं पाप यानाच्चन, अकर्म यानाच्चन, विवेकया मिखा तिसिया च्चन । धयातःगु नापं दु—बुभुक्षितः कि न करोति पापम् । (नेपित्यामेस्यां छु जक पाप ययाई) गुलिस्यां धायफु— महासत्व राज-कुमारं थें त्याग याये फेकेमाः, यःगु शरिरया ला तक न धेनाः नके फेमाः । तर महासत्व राजकुमारया यें जाःगु त्याग कल्पनाया संसारे गुलि सुलभ जर्व । उलि हे वास्तविक संसारे दुर्लभ जबी । क्षोसं व्यावहारिकताया नं ख्वाः स्वेमाः । आखिर भौतिक साधनं परिपूर्ण जुयेवं जक न सुखी जबीगु मखु । उकिया नापनापं आध्यात्मिक चेतना नं माः । अपो धन सम्पत्ति मोहया प्रतीक खः, लोभया प्रतीक खः । मनूतेके त्यागया भावना नं देमाः । तर आध्यात्मिक चेतना मदेकं मनूतेके त्याग भावना धैगु दैमखु । उकिं खः समाजे सच्चा धर्मात्मा ज्वोर्पि सिवे नं जि धर्मात्मा धायेकेत स्वर्पि अपो खने दुगु । त्याग यायेमाः धायेवं छपे छजु पुनेत हे मगाःमेस्यां त्याग याना जुल धाःसा नं वयागु जीवन झन् कष्टमय जूबनी । थुर्कि सोदत कि दकले न्हृपां आर्थिक सन्तुलन जबीमाः, अले आध्यात्मिक चेतना देके फत धाःसा मनूमा जीवन सुखमय जूबनी ।

१ अंकनिसें ग्राहक जुया च्चंपिंगु ल्हापं वर्ष ३ अंक १२ अंक निसें फुत ।

व्यवस्थापक

आनन्द भग्नि

दुर्लभ मनुष्य जीवन

—ज्ञानस्मान् तुलाधर

मनुष्य योनि प्राप्त यायत चौरासिलाख यीनि
चाहुला तिनि बल्ल बल्ल प्राप्त जुङु धका शास्त्रे थायथासे
च्वयातगु दु । थुंकि सीडु मनुष्य जन्म काय धयागु गपाय चो
थाकु व दुर्लभ । यन छु मनुष्य जन्मधागु माँया प्वाथं पिहाँ
वक्को मनूतेत धागु ला ? अथे मखुये च्व । मनुष्यगुणं युक्तपि,
परिश्रम याना ज्यायाना नइपि जक मनुष्य ल्याखे ला । ज्या
मयासे पवना नइपि ल्हा तुति मदुपि, खुया नइपि, मनू स्थाना
डाकामारे याना नइपि मनूया ल्याखे मला । स्वार्थीपित्त
धर्म शास्त्रं मनूया खापा दुर्पि पशु धया तगु दु । धात्यें
गुण धर्म दुर्पित जक मनू धया तगु खः । तर आपासिनं
मनुष्य जन्मया महत्व मथू । च्व जन्मे छुयाय् मागु खः,
छु सीके सेकेमागु खः छु वास्ता मदु । आपालं मनू फैतथें
हे खः । आपासिनं छु छु यात, थथे खः धाल वहे वहे याना
ज्वीगु । थेक छुक विचार याना स्वइगु मखु । स्वस्व खंकं
च्व गज्यागु चलन ल्या; गज्यागु ज्या ल्या; छु धयागु फेशन
ल्या; धका धाधां खंक खंक हे आपासिनं याःगु ठोक भालपा
थःत मर्छिसां आपासिनं न्हूगु सभ्यता हया न्हूगु नां छुना
तःजि भाःपा याना जुड ।

धात्यें धायमाल धासा मनुष्य जन्मे च्वना छु
याय्मा, मनू जुया च्वनाया सार छु धका छुं भचा हे
विचा याना मस्व । परस्पर सहयोग, मैत्री करुणा व त्याग
चेतना देका धर्मकर्म, यायगु मतो हे मदु । सिना वनेबले
छुं ज्वना वनी मखु धका नं मस्यू व मथू । हं थ्वीकूसा
नेमा, तीमा, कमे याय्मा, मोजमजा याय्मा धका जक मती
तया अमूल्यगु मनुष्य जन्मयात थथे हे फुका च्वन । जिगु
जिगु धका हाला ल्वाना जीवन फुका च्वन । त्याग यायेगु

पाखे वास्ता मत । उलि जक ला मेविन्त ईर्ष्या दृृष्ट स्वया
कोफाय्गु स्वया च्वन । झीसं च्व संसारे सुख दुःख जक
भोगे याना च्व मनुष्य जन्मे सत्य आनन्द व सुख अनुभव
मयासे थथे सिना वनी । मनूया आयु १२० दं दु धका
शास्त्रे च्वया तसां आपालं मनूत बच्छ जक आयु फूबले हे
शरीर जीर्ण जुया सिना च्वन । छुं वस्तु मेसिनया ग्यारन्टि
१० दं १५ दं धयायें मनूया आयुया ग्यारन्टि १२० दे हे
खः । मेसिन बालाक हिफाजत साथ चले यात धासा
ग्यारन्टियासिकं अपो त्, चले जुयाच्वं धयागु खें झीगु मिखां
स्वया च्वना । तर झी मनूतसे शरीरया नेम अनुसार ज्या
मयागुलि बा ज्या याय्मसगुलि च्व शरीर याकनं भवाथः
जुया वनी । गथे बिजुलिया फिउज्या शक्ति अनुसार ज्या
कायमा, अपो पावर मागु मेसिन छ्यला बा मत आदि
च्याकल धासा फिउजं फे मफया फिउज वनी अले मत सिना
खिउंसे च्वनी । अथे हे झीगु शरीर नं खः । जिवं फुयें ज्या
कायमा । जिउयात ल्वःकथं नेमा । आशाकुति जुया ई व्यो
मदेक न्हूगेने लागु नया जुलकि पचे मज्वी अले याकनं प्राण
तोता वनी । शरीर बःलाकेत नेगु जक ध्यान तेगु मखु,
म्वा मदुगु खें मह्लायगु, पीर ज्वीगु, चिन्ता ज्वीगु ज्या
मयाय्गु खें नं थ्वीकातेमा ।

उंकि मनुष्य जुया जन्म कयायें धर्मकर्म याय्मा
कतिला पाक ज्वीमज्यू । धर्म याय्मया माने पूजाजक याना
देके वनेगु जक मखु, थःथःगु कर्तव्य पालन याय्मगु । थःम्हं
याय्मागु ज्या कन्हे याय् का, आसे मधासे तुरन्ता तुरन्त
याय् सेकेगु । पूजा आदि याना दान बिया च्वनायें ईर्ष्या
मयाय्गु, चुक्लि मयाय्गु, म्वा मदुगु खें मह्लायगु राग व

हृषि भाव तया करपिन्त स्थंकेगु ज्या मयायगु थुपि खं
फुकं धर्म खः । अज्यागु खं श्वीकेत धर्मया अध्ययन माः;
बाबूं कनीथाय बने माः; मिपिनिगु सत्संगत माः । युक्तं

जीवन हनेफत धासा मनुष्य जुया जन्म कयागु सार ज्वो ।
आयु न पुरा ज्वोका म्वाना च्वने दइ । याउंक जीवन हना
च्वने दइ ।

विज्ञान, प्रज्ञा व जीव (आत्मा)

[मिलिन्द प्रश्न संक्षिप्ति]

मिलिन्द जुजुं धाल— भन्ते ! विज्ञान, प्रज्ञा व
प्राण छु थ्व स्वंगु शब्द आखः व अर्थे निगूलिसं फरक
फरक दु ला ? अथवा छगु हे अर्थे नां जक पानाच्वंगु ?

नागसेन भिक्षुं धाल— महाराज ! सीका कायगु
विज्ञानया चिं खः; बाँलाक श्वीका कायगु प्रज्ञाया चिं खः;
अले प्राण धका अलग छुं चीज मदु गुगु कि थका धका
क्यनेफु ।

मिलिन्द जुजुं न्यन— भन्ते ! यदि जीव (आत्मा)
धयागु छुं चीज हे मदुसा कीके च्वंगु व छुं चीज ले गुगु
कि मिखां रूप स्वया च्वन, ह्लायपनं शब्द न्यना च्वन,
ह्लासं गंध नतुना च्वन, म्ये रस फेया च्वन, शरीरं स्पर्शं
यानाच्वन, अले मनं धर्मयात सीका च्वन ।

नागसेन भिक्षुं धाल— महाराज ! यदि शरीरं
अलग मेगु जीव (आत्मा) दु धयागु जूसा, कीगु दुने च्वना
रूपयात स्वया च्वन धयागु जूसा मिखा लिकाय धुंका नं
तप्वागु प्वालं बाँलाक खने क्हन देमाः । ह्लायपं ध्यने धुंका नं
वं बाँलाक तायमाः । ह्लाय ध्यने धुंका नं बाँलाक नतुइ
फेमाः । म्ये त्वाह्लाय् धुंका नं वं क्हन बाँलाक स्वाद काय
फेमाः । शरीर कुचा कुचा याय् धुंका नं क्हन बाँलाक स्पर्शं
याय् फेमाः मखु ला ?

मिलिन्द जुजुं धाल— थथे ज्वी फैमखु भन्ते !

नागसेन भिक्षुं— अथे जूसा कीगु शरीरे छुं हे
आत्मा मदु ।

मिलिन्द जुजुं धाल— भन्ते ! साप बाँलाक लिसः
बिया बिज्यात । ठीक जू ।

रागी व विरागीया भेद

मिलिन्द जुजुं न्यन— भन्ते ! राग दुमेस्या व
मदुमेस्या चित्ते छु पा ?

नागसेन भिक्षुं धाल— महाराज ! उपि निह्य
मध्ये राग दुह्य तृणाय दुना च्वन, मेहा अथे मजू ।

मिलिन्द जुजुं न्यन— भन्ते ! थुकिया अर्थ छु ?
नागसेन भिक्षु— महाराज ! तृणाय भुले दुह्य
न्हागुलीसं प्यपुना च्वनी, आशाकुती ज्वी । मेहा लालची
व लोभी ज्वीमखु ।

मिलिन्द जुजुं— भन्ते ! जि खना च्वना राग
दुह्य नं राग मदुह्य नं निह्यसिनं छगु हे ताल व स्वाद दुगु
मिमिंगु खाना नेगु इच्छा या; मसागु ने मयो ।

नागसेन भिक्षुं धाल— महाराज ! राग दुह्य
पुरुषं भोजन स्वाद कया नै वं अजागु हातं ने दै ला
धका आशा याना च्वनी; राग मदुह्यस्यां भोजनया स्वाद

कया नसा नं उकी आशा मया, हाने इच्छा मया व आशा-
कुती मजू ।

मिलिन्द जुजुं— भन्ते ! छपिसं साप बाँलाक
ध्वीका बिज्यात । ठीक जू खें थुल ।

प्रज्ञा गन दु ?

मिलिन्द जुजुं न्यन— भन्ते प्रज्ञा गन च्वंच्वन ?

नागसेन भिक्षुं धाल— महाराज ! गनं च्वना
मच्वं ।

मिलिन्द जुजुं— भन्ते ! एसा प्रक्षा धयागु द हे

मदु ।

नागसेन भिक्षुं— महाराज ! फे गन च्वंच्वनी ?

मिलिन्द जुजुं— भन्ते ! गन नं च्वनी मखु ।

नागसेन भिक्षुं— महाराज ! एसा के धयागु न

द हे मदु ।

मिलिन्द जुजुं— भन्ते ! छपिसं खूब जवाफ
बिया बिज्यात ।

बोधिसत्त्व

—अष्टव्याघातुर शावच्य

थोंकन्हे जित साप हे बोधिसत्त्वया बारे लेख च्वे
मास्ति वल । कलम ह्लाती कया कापि न्होने तया बोधि-
सत्त्वया खें लुमंका च्वना तर कलम छर्ति मन्ह्या । मतलब
बोधिसत्त्वया बारे खें बाँलाक लुमना मवल । ह्लकुइ ह्ला
तया छक धुरे जुयाच्वना एने छुं खें कलमं पिहाँ मवल ।
लिक्षकसं तंतयागु “आनन्द भूमि” पत्रिका कया पाना प्वीका
सररं व्वना यंका । अले छ्यू निगू खें मने लुथा वल । कलम
व कापी कया “बोधिसत्त्व” धका ओखः प्यंगः ति छु च्वे लाइ
श्रीमती वया ‘जाने त्यल’ धाल । उलि जक न्यने मात्रं
लुमसे वैच्वंगु बोधिसत्त्वया खें फुकं अनवं थनवं मदेक
लोमना वन ।

जा नः वना । जा ननं विचा याना च्वनाबले
श्रीमतीं न्यन—

सुयात पौ च्वे त्यनागु, पोखराय् च्वंद्य पाजुयात
ला मखु ला ?

जि झोक्के जुया धया— मखु मखु छ्यू लेख च्वे
त्यनागु का ।

श्रीमतीं हाकनं न्यन— छुकिया लेख ले ? ॥
जाप्य म्हुतुइ ततं धया बोधिसत्त्वया बारे का, छ
न्होने बोबले लुमंका तयागु खें फुकं लोमन का । मिसात
धयापि “कवाके च्वंगु वे” ला खः नि धका झोके छक
जुया ।

श्रीमतीं धाल— आमथे झोके ज्वीमेस्यां बोधिसत्त्वया
लेख च्वंगु ! थःके छुं नं छुं बोधिसत्त्वया गुण देकेमाः का,
अले जक उगु बारे लेख च्वे फे का । उखुनु छक जि श्रीघ
विहारे वना बाखं न्यं वनाबले भन्ते नं बोधिसत्त्वया बालं
कन। बिज्यागु गपाय्सकं बाँला । बोधिसत्त्व धयामेसिके
स्वार्थोपना मदु, थः कति लाके धयागु मदु । याकनं तं
पिकाय् धयागु मदु । अभिमान धयागु मदु । तःधं छु ज्वीगु
व करपिन्त कोकायगु खें मने तइ मखु । चित्त शुद्ध जू

बोधिसत्त्वया । कीर्णि ला यक्षं तापानि का बोधिसत्त्व
ज्वीत ।

श्रीमतीया खें न्यनेवं मने खें यक्ष लुया वल व हे
खें छृत्वाचा थन च्वया च्वना ।

कीर्थाय् थौकन्हे बोधिसत्त्वया बारे उस्त चर्चा हे
मजू थें ता । उकि अपालं मनूते थः कति लाकेगु व थः जक
नेगु चाला जुया वल । कीर्णि नेपा देशे जक अथे ला अथवा
मेमेथाय् देशे न अथे ला गथे छः छु खः मस्यु ।

जिं थैर्थे ला बोधिसत्त्व छह्य परोपकारोह्य खः
स्वार्थोह्य मखु । थौकन्हे बोधिसत्त्वया खें पित हल कि का
का धर्मात्मा ज्वीमते । थज्यागु जमानाय् परोपकारया खें ।
थन ह्ला म्हुतु चूलाके मफुबले बोधिसत्त्वया खें वांछो धाइगु ।
मनूत दुःख सी भ्याना वल । सन्तोष धयागु मनूतेके मदया
वल । न्हावको दुसां मगार्पि छथ्व व छुं नेगु पुनेगु मदया
दुःखीर्पि छथ्व निथ्वलं लोलोर्पि जुल । बोधिसत्त्वं गज्यागु
दुःख सिया बुद्धत्व प्राप्त याना बहुजन हिताय व बहुजन
सुखया ज्या याना लेंपु क्यना बिज्यात । की मनूत गुलिन
स्वार्थो जुयाच्वंगु । भतिचा परस्पर सहयोग व सहानुभूति
धयागु मदु । चाकर या बोसा जक सहानुभूति क्यनी । चाकर
जक यादफुसा न्हावको स्वार्थी जूसां व मनू भि धाइ ।
वयागु दोष खनी मखु । “मनया योसा खालु नं चाकु मयोसा
चाकु नं फाकु” धार्थे जुयाच्वन । थथे जूगु बोधि चित्तया
प्रचार मयागुलि व बोधिसत्त्व म्हमस्यूगुलि जू थें ता ।

थौकन्हे कीत बोधिसत्त्व चर्थी माला च्वंगु दु ।
छाय्धासा फुकभनं धयाच्वंगु न्यने दु थौया समाज स्वार्थया
समाज जुल । थः जक भिसा, थः जक ने दुसा गाय् धुंकल ।
थःम्हं न्हागुं याय ज्यू, करपिस जक याय् मज्यू । व्यक्तिगत
ईखं याना त्वा व देश अले धर्म नं लोमंका छोइगु जुया
वल ।

थौं आपासिया आध्यात्मिक अशान्ति जुया वल ।
गुलिसिनं धाइ पक्षपात जुल । गुलिसिनं धाइ अन्याय व
अत्याचार जुल । नेगु त्वनेगु पुनेगु मदया आध्यात्मिक
शान्ति मरुर्पि छबल । अथे धका हानं यक्ष धन दया नं
मुंकेगु व रक्षा यायेगु चिन्तां आध्यात्मिक अशान्ति जुइका
च्वंर्पि नं दु । सकसिके बोधिचित्त दया बोसा आध्यात्मिक
अशान्ति मदया वर्ना थें ता । दकसिके मज्यूगु बानि ला
चाकर या बोपिन्त जक दया करुणा तइगु खः । थ बानि
बोधिचित्त विपरीतगु खें खः । थुगु बारे बाँलाक छक
अध्ययन याये माला च्वंगु दु ।

खजा बुद्धं धया बिज्यागु दु-थःगु तुर्ति थ.म्हं चुइ-
फेके मा: करपिनि भरोसाय् च्वने मज्यू । “अत्ताहि अत्तनो
नाथो कोहि नाथो परोसिया” अर्थात् थःह्य मालिक थः हे खः
मेर्पि सुं मालिक मदु । अथे धागुया माने उत्साह याना वंकि
अलिस ज्वीमते धागु खः । बोधिसत्त्व ज्वीर्पि गुबले अलसी
ज्वोमखु ।

बुद्ध-जयन्ती विशेषाङ्कं यात शान्ति व मानव कल्याण सम्बन्धी
लेख विया: सहयोग याना दिसं

आर्य मौन

—प्रदीप शाक्त्य, भोट

आर्य मौन धयागु छ ? स्वा मदुगु खें लहाना पचवंसे ज्याय खेले दुगु जक खें लहायगु बानि याना च्वनेगु यात आर्य मौन धाइ । मखुसा सुंक च्वंच्वनेगु भि धागु खः । क्षीरिं खें जक लहाना च्वने मज्यू । खें स्वयानं ज्या अपो याना यंकल धासा क्षीरिं थाहां वनी बाहेक पतन ज्वी मखु । कुहाँवनी मखु । खें जक लहाना च्वनोर्पि, अँट मदुर्पि मनूतसे छुं नं याना ने मखु । अज्यार्पि खें गुलुत गुबले सफल ज्वी मखु । बुद्ध्या आर्य मौन सिद्धान्त थौं कोत ज्याय खेले दया वल । उंकि खै की जुजु श्री ५ महाराजाधिराजं नं धया बिज्यागु खें म्ह लहा ज्या अपो याना यंकि ।

थव सिद्धान्त यात थूंपि मनूत उस्त खने मदु । वने धुंकुगु दिन लिहाँ वइ मखु धका नं आपा मनूतसे मस्यू । ईयात अर्थे फुका छोइ । ई (समय) धयागु अमूल्यगु रत्न खः । कार्य तालिका (Time Table) अनुसार ज्या याना यंकल मा: । अले स्वा मदुगु खें लहाय माली मखु । ज्या मंत कि सुंक च्वने माली अले स्वा मदुगु खें लहाय माली । एनं आर्य मौनया मू स्युसा खें मलहासे सुंक च्वं च्वनी । आर्य मौन सिद्धान्त अनुसार स्वा मदुगु खें लहाना च्वनेगु सिकं सुंरु च्वनेगु भि । छाय धासा खें मलहायगु बानि जुल धाःसा स्वामदुगु निन्दा चर्चा बचे ज्वी । खेले मदुगु खें विहाँ वइ मखु ।

गुलिसिनं आर्य मौन धयागु पाकवें सुंक च्वं च्वनेगु यें ताः । चुप जुइमा धयातःये न्ह्यामसिनं खें लहाः वःसां लिसः मव्युसे सुंक च्वनेगु मखु । माः बले माः कथं खें लहाय माः । मात्राछि जक खें लहाय मा । थये जुल धायवं समय सिंति मवन । ज्या यक्ष ज्वी । स्वा मदुगु खें नाप

तापाना च्वनी । खें सिवे नं ज्या अपो याकेत हे भगवान् बुद्धं आर्य मौनया शिक्षा विद्या बिज्यागु खः ।

तर आश्चर्य खें बुद्ध्या पाले यार्पि भिक्षुपिं हे वस-पोतलया आर्य मौन सिद्धान्त मथू धयागु वेयागु घटनां सीदु ।

छन्हु भिक्षुपि भोजन धुंका छपुच मुना यःथःगु न्हापा न्हापाया खें पिकया गफ याना च्वन । छंगु जात छु ? छुं गोम्ह दाजु किजा दु ? छुं कला व्याहा याय धुन ला ? छिमि कलाया थः छेँ गन ? छुं मस्त गोम्ह दत ? थये हाला च्वंबले अन बुद्ध बिज्याना धया बिज्यात — छिमि खें लहायगुसा खेले दुगु खें लहा, स्वामदुगु खें लहायमते । आमज्योगु बानि तोता आर्य मौन ज्वी सेकि । स्वा मदुगु खें लहाना महुतु सुंक ते मफत कि काबलेया गति ज्वी धका जातक बाखें कना बिज्यात । व बाखें थये —

छगु पुखुली काबले व हे निम्हस्या विवेपासा जुल । हे तसे मेयाय लः यक्ष दुगु पुखुली वने माल धका मतो तया काबले यात धाल — छंत जिमिसं मेयाय यंके न्है ? छुं महुतु वां मडासे सुंक थव कथिचा वांन्याना च्वं । जिमिनिमेस्यां थुखे व उखे च्व ज्वना व्यया वने धया काबले यात कथिचा वांन्याका वना च्वन । छ्याय गामे च्वंपि मन्तेसं खना लाय लाय बुद्धं हाल — स्व ! स्व !! पासापि हे चात निमेस्यां कथिचा छपु काबलेयात वांन्याका यंका च्वंगु धका । काबलेया सुंक च्वने मफत । हे तसे जित यंका च्वनं इमि कपा स्याय मागु छु दु धका न्वं वा बले काबले कुतुं वना कुचा कुचा जुया मित । उंकि महुतु सम्हाले याय मकुतकि क्षीगु नं वहे गति ज्वी । थव बाखें सी दु बुद्ध्या आर्य मौन सिद्धान्त साप ज्याय खेले दु ।

ज्यां हे मनू तःधं ज्वी

—अठजली शान्त्रय

आपा मनूतेसं स्वे बले नां छगू बाँलागु तेवंतुं अथवा नां गथे अथे हे ज्या नं ज्वी थें ता ! अथे मखु । गुर्लि गुर्लि नां गथे ज्या नं अथे हे मजूर्पि मदुगु नं मखु । एन आपासिया नां छगू बाँलागु छुइ धुनेवं मनू तःधं ज्वी थें चवं । तर समाजे मिखा व्वया स्वेबले नां अनुसारं ज्या जूगु खने मदु । न्हापा न्हापां निसे मनूते ज्या व्वथवा थवा खवा मदुसा नं नां छगूनि बाँलागु छुइ मा । आ नं अथे हे तिनि धासां ज्यू । तर कोसं खना च्वना नां बाँलाम्हेस्यां एला त्वना जू मिता करपिनि धन खुया काइम्ह जुल धाःसा व्वयात एलागुलु, जुवादो व खुं लुच्चवा धका सुनानं विश्वास याइ मखु ।

बुद्ध्या विचार अनुसार धात्यें तःधंगु नां ला बहु जन हित व सुख ज्वीगु भिंगु ज्या याना आपासिनं प्रशंसा याका च्वने दइगु, माने याका च्वने दैगु हे खः । नामं मनू तःधं ज्वी मखु धयागु खं श्वेका बीया लागी जातक्या बाखें छपु न्हाथने तेना —

न्हापा न्हापाया खं खः । तक्षशिला धयागु महाविद्यालये पापक धयाम्ह विद्यार्थी छम्ह आख व्वना च्वन । पासापिसं व्वयात पापक धका सःतिबले व्वया साप मछालापुसे चवं । छन्हु वं विचाः यात थव बाँमलागु नां या थासे यद्दपुसे चवंगु नां तया बिल धासा जिगु गौरब बढे ज्वी, अले माने याइ । वं थः गुरु याथाय् बना धाल — गुरुदेव, जिगु नां बाँमलागुलि पासापिनि पुचले छ्यें धस्वाना च्वने मफु, कोछुना च्वने माः । उकि कृपा तया जित बाँलागु नां छगू ल्यया तया बिज्याहै ।

गुरुमेस्यां धाल — भो विद्यार्थी ! छंत पापक्या थासे बाँलागु नां तया बी तर व्वयां न्हापा शहरे बा गामे बना शुभ ज्वीगु बाँलागु नां छगू माला हति हुं ॥

पापक विद्यार्थी बाँलागु नां मालेगु आशां सरासर पिहाँ वन । चाहूहूं व छगू गामे थ्यन । अन मनू छम्ह सिथं हया चवंगु खन । पापकं छम्हसिके थ्यन — ए दाइ सु सित हाँ ?

उमेस्यां लिसः बिल — थव हे गामे चवंम्ह अनरगाल का ।

पापकं आश्चर्यं जुया थ्यन — अमरपाल धयाम्ह नं सीला ? थव जा ज्वी हे मखुगु खं जुल ।

उम्ह मनू नं धाल — छ गज्याम्ह मूर्खं ल्या ! अमरपाल ज्वीवंतुं सुं सी मखु धयगु देला ?

पापकं विचा यात थज्यागु नां तयां छ्याय् ! जित ला सार्थकगु बाँलागु नां माले माल ।

व सरासर लं लिना वन । छ्याय् बुहिम्ह मिसा छम्हेस्या मकु मकु भारि कुविया वड चवंगु खन । व्वयाके नां छु धका थ्यन । मिसां थःगु नां धनपालो धाल । पापकं हानं ज्या छु धका थ्यन । मिसां धाल — जि छम्ह गरी-बम्ह मिसा न्हि खाना न्हि न्हि ने माम्ह । ज्यामि ज्या याना ष्वः जायका च्वना । थव खं थ्यना पापक आश्चर्यं चाल । नां धासा धनपालो ज्या धासा कंगालो । गज्यागु अःखगु खं । गुम्हेसिया छ्यें धयबा छगू मदु व्वयात धन-पालो नां व्यर्थ खः । पापकं थ्यन — माम्हु, छि धनपालो ज्युया नं गरीब गथे जुल ।

पिसां धाल— आजु, नामं छुं ज्वी मखु, बला
सःतेत व महसीके अपुकेत जक खः। छु नांया ल्यूने छाय्
ब्वाय् जुया चवना ? संसारे ज्या हे तःधं ।

पापक निरास जुया मेगु गामे वन । अनं सिपाहि
तसें खुं छम्हेसित जवना जुजुयाथाय यंका चवन । वया नां
छु धका न्यं बले धर्मपाल धका धाल । हानं मेथाय्
कंजूस मेसित मनूतसें धिकार याना निन्दा याना चवन ।
पापकं वया नां छु धका न्यंबले धर्मदास धाल । तर स्कूल
छगु देकेत चन्दा कावनं दाँछि वां हे विया मह । पापकं
विचा यात नां धर्मपाल व खुं हं । हानं मेम्ह धर्मदास हं,
तर कंजूसम्ह जुल । छम्ह मेम्ह फोर्ग दु वया नां लखपति
राम हं । छम्ह साः कुविया वोम्ह नाप लात आख छग हे
मसःम्ह वया नां विद्याधर हं । पापकया मनं मनं धाल ।
आख छग मसः नां धासा विद्याधर ।

अनं सरासर मेथाय् वन । छथाय् फत्त्वाय् घोरिम्ह
छम्ह चवं चवन । म्ह छम्ह चासुया चवंम्ह । वयागु नां छु
धका न्यंबले निर्मलदास हं । पापकं धाल— नां निर्मल
दास तर म्ह छम्ह अरघोरी फोहरम्ह ।

थुकथं चा हिला जुजुं वयात अनुभव जुल केवल नामं

सुयागुं महत्व छुं मखु । पापक सुंक गुरु याथाय लिहाँ
वना चवं चवन ।

गुरुं न्यन— पापक छं बाँलागु नां माला हे धुनला ?

पापकं धाल— गुरु ! नां ला यकं लुया वल, तर
व नामं सुया नं गौरब बढे मजू नां अनुसार ज्या नं जूगु
मखना । गुमेस्या नां अमरपाल व सिना वन, धनपाली
धाम्ह ध्यबा निग कमाय् याय्त भारी थाकुकु कुविया दुःख
सिया चवन । लखपति राम धाम्ह पर्वांग जुया चवन ।
विद्याधर धाम्ह महामूर्ख । आख छग मसम्ह अशिक्षित
जुया चवन । निर्मलदास धाम्ह घोर जुया म्ह छम्ह चासुका
चवन । उंकि मती तया नां बाँलाना छुं ज्वी मखु । ज्यां
हे मनू थाहाँ वनोगु व गौरब बढे ज्वीगु खः । आ जि नां
तेगुली वे ज्वी मखुत ।

गुरुं धाल— छं ज्वीका काल । छंत ज्वीहा बीया
लागी हे बाँलागु नां मालाहिं धका छोयागु खः । मनू शुद्ध
ज्वीगु नामं मखु ज्यां खः ।

उंकि बुद्ध्या धापू ठीक जू— जन्मं सुं चाणडाल व
ब्राम्हण ज्वी मखु, कर्मं हे चाणडाल व ब्राम्हण ज्वी । ज्यां
हे मनूया मू चवनी ।

धर्मशाकच्छा

“स्नेघदूत”

थौं कन्हे बुद्ध धर्म अध्ययन याय् माल धयागु बारे
जागृति दया वोगु छने दु । काठमाडौले अध्ययनशील पासापि
धका ल्याय्महत मुना इले बिले धर्मशाकच्छा (छलफल)
याना बुझ धर्म अध्ययन याना चवन । गनं भिक्षु अमृता-
नन्द महास्थविर यागु बुद्धकालीन सफूत स्वया अध्ययन

याना थे छलफल याना चवन ।

छलफल नं छगु पवकागु अध्ययनया लंपु खः । छलफल
मयाएकं जां पवका ज्वी मखु । शाकच्छा छगु मंगलमय
ज्या खः “कालेन धर्म साकच्छा एत मंगल मुत्तमं” धका
बुद्ध धया बिजयागु दु ।

मिसां धाल— आजु, नामं छुं ज्वी सखु, बला
सःतेत व महसीके अपुकेत जक खः। छु नाया ल्यूने छाय्
ब्वाँय् जुया चवना ? संसारे ज्या हे तःधं ।

पापक निरास जुया मेगु गामे वन । अनं सिपाहि
तसें खुं छम्हेसित जवना जुजुयाथाय यंका चवन । वया नां
छु धका न्यं बले धर्मपाल धका धाल । हानं मेथाय
कंजूस मेसित मनूसें धिकार याना निन्दा याना चवन ।
पापकं वया नां छु धका न्यंबले धर्मदास धाल । तर स्कूल
छगू देकेत चन्दा कावनं दांछि दां हे बिया मह । पापकं
बिचा यात नां धर्मपाल व खुं है । हानं मेम्ह धर्मदास हैं,
तर कंजूसम्ह जुल । छम्ह मेम्ह फोर्गि दु बया नां लखपति
राम हैं । छम्ह साः कुविया बोम्ह नाप लात आख छग है
मसःम्ह वया नां विद्याधर हैं । पापकया मनं मनं धाल ।
आख छग मसः नां धासा विद्याधर ।

अनं सरासर मेथाय वन । छथाय फलचाय घोरिम्ह
छम्ह चंवं चवन । मह छम्हं चासुया चंम्ह । वयागु नां छु
धका न्यंबले निर्मलदास हैं । पापकं धाल— नां निर्मल
दास तर मह छम्ह अरघोरी फोहरम्ह ।

थुकथं चा हिला जुजुं वयात अनुभव जुल केवल नामं

सुयागुं महत्वं छुं मदु । पापक मुंक गुरु यायाय लिहां
वना चंवं चवन ।

गुरुं न्यन— पापक छुं बांलागु नां माला हे धुनला ?

पापकं धाल— गुरु ! नां ला यवं लुया वल, तर
व नामं सुया नं गौरब बढे मजूं नां अनुसार ज्या नं जूगु
मखना । गुमेस्या नां अमरपाल व सिना वन, धनपाली
धाम्ह ध्यबा निग कमाय यायत भारी थाकुक कुविया दुःख
सिया चवन । लखपति राम धाम्ह फर्गि जुया चवन ।
विद्याधर धाम्ह महामूर्ख । आख छग मसम्ह अशिक्षित
जुया चवन । निर्मलदास धाम्ह घोरि जुया मह छम्हं चासुका
चवन । उंकि मती तया नां बाँलाना छुं ज्वी मखु । ज्यां
हे मनू थाहाँ बनोगु व गौरब बढे ज्वीगु खः । आ जि नां
तेगुली वे ज्वी मखूत ।

गुरुं धाल— छुं थ्वीका काल । छंत ज्वीका बीया
लागी हे बाँलागु नां मालाहिं धका छोयागु खः । मनू शुद्ध
ज्वीगु नामं मखु ज्यां खः ।

उंकि बुद्ध्या धापू ठीक ज्— जन्मं सुं चाणडाल व
ब्राम्हण ज्वी मखु, कर्मं हे चाणडाल व ब्राम्हण ज्वी । ज्यां
हे मनूया मू चवनी ।

धर्मशाकच्छा

“स्नेघचूल”

थों कन्हे बुद्ध धर्म अध्ययन याय माल धयागु बारे
जागृति दया बोगु छने दु । काठमाडौंले अध्ययनशील पासार्पि
धका ल्यायम्हत मुना इले बिले धर्मशाकच्छा (छलफल)
याना बुद्ध धर्म अध्ययन याना चवन । गनं भिक्षु अमृता-
नन्द महास्थविर यागु बुद्धकालीन सफूत स्वया अध्ययन

याना थे छलकल याना चवन ।

छलफल नं छगू पक्कागु अध्ययनया लंपु खः । छलकल
मयायकं जां पक्का ज्वी मखु । शाकच्छा छगू मंगलमय
ज्या खः “कालेन धर्म साकच्छा एत मंगल मुत्तमं” धका
बुद्धं धया बिजयागु दु ।

ग्राकच्छु ग्रायकलै षः यथा दृष्टि क्रोतुक च्वनर च्वने मज्यु । दृष्टि याना ततसकं हाले मालेयो । त्या बू सीके कथं छलफल ज्वी बले ल्वापु पिहाँ वेयो । मसःसां सः पह याइपि व मस्युसां स्यु पह याइपि नाप छलफल याय मज्यु । ह्यामी व क्यलात नापं नं छलफल याय मज्यु । अज्यापिसं प्रश्न न्यं बैबले बुद्ध नं सुंक च्वना बिज्यागु खं त्रिपिटके थासं थासे च्वया तगु दु । छलफल यायत सफु सिफु नाप गावक हे पासा नालाते माः । अले जकं छलफल-या फल पिहाँ वइ रस नं दे । सफु ब्वना तयार्ये स्वतन्त्र चिन्तन बःलापि नं माः । अले जकं शाकच्छा यायगु न्हाइ-पुसे च्वनी । सफुती च्वयातगु फुक सत्य खः धका विश्वास दुर्पि नाप छलफल मयायगु भि ज्वी, कल्याण ज्वी ।

बुद्ध धर्म अध्ययन या निर्ति बुद्धिजीवित मुना न्हगु शाकच्छा मंडल छ्यां जन्म ज्ञगु दु । न्हाइ छक मुना छलफल याना बुद्ध धर्म थ्वीका कायगु जक उद्देश्य खः । न्हापां खुनु छलफल थुकथं शुरु जुल ।

छम्हेस्यां प्रश्न न्यन— बुद्ध पूजा ज्वी बले छाइ तगु मरिचरि व फलकुल भिक्षुपिसं व उपासक उपासिका पिसं छाय ने मज्यु धया तःगु ?

मेम्हेस्यां लिस बिल— बुद्ध पूजा याय धुंकुगु नयां पाप धयातगु मटु । बुद्धया पाले सुनानं वसपोलयात चन्दे याय हगु नेगु चीजत बुद्धं हे स्वयं इना व्यु । तर बुद्ध परिनिर्वाण ज्वी धुंका त्याग चेतनां पूजा याना तगु हाकनं लाना नेगु ठीक मजू । सुइतं बी धुंकुगु चीज लित काय थे जुल । फीथाय ला थये नं धया तगु दु द्योया शेष नया च्वंपि गतिपति दैमखु ।

हानं मेम्हेस्यां धाल— बुद्ध पूजा याना तगु लाना नलकि आशाकुति जुया च्वने यो । न्हाबलै असन्तोषी जुया च्वने योसा जक द्यो याथाय च्वंगु लाना नेगु ज्यु ।

मेम्हेस्यां धाल— एसा त्याग याना ते धुंकुगु लाना ने बले नैतिकता मजुल, शिष्टाचार मजुल तर गरीब तेत इना बियां छुं मस्यं । अये हे खः धका सकसिनं अनु-मोदन यात । वां द्योयगु सिकं ने मञ्चिपिन्त बीगु मस्यं धयागु आपासिया विचार जुल ।

हाकनं प्रश्न वल— भिक्षुपिनि पाखे बुद्ध पूजा ज्वी बले मनसे पूजा यायमाः धयागु नं मटु । न्हायाय नं भन्तेपिनि जलपान न्हायां ज्वी । अन लिया तिनि बुद्ध पूजा ज्वी ! उपासक उपासिकापिनि नं अये हे चलन जुया वल । की नेपाया चलन धाःसा मनसे द्यांलाना ने पित्याका पूज्याय माः धाइगु ख नं उल्टा जुल थे च्वं ।

मेम्हेस्यां लिसः बिल— बुद्ध धर्म मन च्वखः (शुद्ध) जूसा गा । नया व मनसे पूजा यायगुया फल छुं मपा । बरु द्यांलाना पूजा याना च्वने बले मने शान्ति मटु । ए जूसा ला ख भिक्षुपिनिगु नियम हे पक्का व व्यवहारिक ज़ धका छम्हेस्यां धाल ।

मेगु प्रश्न वल— “संघ दान” धयागु छु ?

लिस वल— म्हःनि (कमसेकम) प्यम्ह उप सम्पन्न विक्षु चूलाका “इमं भिक्खं वा परिक्खारं भिक्खु संघस्स देम” धका वाक्य ब्वना बीगु दान यात संघ दान धाइ । थये धयागु व्यक्तिगत दान मजूसे सामूहिक दान जू वनी । थये सामूहिक रूपे बियागु दानया महत्व यक्क दु धया तल । बुद्धं छक महा प्रजापति गौतमीं चीवर दान बीहः-बले संघ यात बिल धाःसा उत्तम व महाफल ज्वी धया बिज्यात ।

हाकनं प्रश्न वल— भिक्षु संघयात धयागु अखिल नेपाल भिक्षु महासंघयात दान व्यूगु ला ?

लिस वल—मखु । भिक्षुसंघ धयागु बुद्धया पाल
निसे सारिपुत्र, मोद्गालयायन प्रमुख चले जुया वइ च्वंगु
भिक्षु महासंघ यात धागु खः । थन कीथाय् दुगु अखिल
नेपाल भिक्षु महासंघ नाप छुं सम्बन्ध मदु । थव ला छगू
'धर्मोदय' 'नेपाल बौद्ध समाज' धयायें छगू संस्था जक
खः ।

हाकनं प्रश्न वल—अखिल नेपाल भिक्षु महासंघे
सकल भिक्षुपि सदस्य मखुला ?

लिस वल—नेपाला भिक्षुपि सकले व संघया सदस्य
मखु । सकले दुमथ्या । दुमथ्यापि मष्टये भिक्षु शाक्या-
नन्द, भिक्षु अनिरुद्ध, भिक्षु अमृतानन्द, भिक्षु महानाम,
भिक्षु धम्मानन्द व मेमेपि न यक्वं दुमथ्या धागु न्यना ।
भिक्षु अश्वघोष न अखिल नेपाल भिक्षु महासंघया कार्य-
कारिणी व सदस्यतां राजिनामा बिल धागु न्यना । न्यने दु
थें ला धर्म प्रचारया ज्याय् अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ
बाधा जुयावल बा बैशाख पुहीया साप्ताहिक कार्यक्रमे
भिक्षु पिणि कोले अनागारिका छम्ह सिगु नां दुथ्याका तल
धका भिक्षु संघया सभाय् विरोध खे पिहाँ बोगुली मत
भेद जुया भिक्षु अश्वघोष राजिनामा बिल है । भिक्षु अमृ-
तानन्द महास्थविर न न्हापा व संघया अध्यक्ष खः वसपोलं
न राजिनामा बिया बिज्यात ।

भिक्षु संघे थये न खे पिहाँ वल है । भिक्षुपिसं बाखे
कनीथाय् अनगारिकापि दुथ्याके मज्यू बा अनगारिका
पिसं बाखे कनीथाय् भिक्षुपिसं कने मज्यू बारे यक्वं बाद
विवाद जुल है । तर बाँलाक ला खे मस्यू ।

छान्हेसे धाल व भिक्षु महासंघ धागुली मुख्य मुख्यपि
भिक्षुपि हे दुमथ्यागु का ! हाकनं धर्म प्रचारया ज्याय् हे
बाधा जू वल नि !

अथे मखा धाय् माल धका मेम्हस्यां धाल ।

हाकनं प्रश्न वल—भिक्षुपिसं बाखे कनीथाय् अन-
गरिकापि दुथ्याके मज्यू अथवा अनगारिकापिसं बाखे कना

च्वंयात्र भिक्षुपिसं उपदेश दी धज्ञू थका विनयते यगा तगु
दु ला ? अथे विनयते च्वयातगु मदुसोलं थव खे छाय
पिहाँ वल ? थव खे संकुचित भावनां हे ज़क धागु थें च्वं ।
न्यनागु दु यले शाक्यासिंह विहारे दकसिवे यज्ञालिम्ह प्रति
नन्द महास्थविरया उपदेश याना । बिज्याइ बले भचा मू
सुख मदुयें च्वसा अनागारिका ब्राणशिला यात सता का
बाखे कं न्है धका थाय् तोता बिज्याइ है । अथे नं भजी
मागु खः । यले मेमेयाय् नं पालंगा भिक्षु अनगारिकापि न
बाखे कं है ।

थथे नं चर्चा जुल ।

यले उयाउलाखेले श्री मोतिलाल शिल्पकार साहुया
छ्ये न्हेनु यंकं बाखे कंबले वहे छगू आसने उखुनु हे अन-
गारिका व भिक्षुपि पालंपा याना बा तं कन है । बाढ़ कंपि
भिक्षुपि मष्टये मुख्यम्ह प्रजानन्द महास्थविर न वः । ज्या
याय बले जक ज्यू नां छाये याय मज्यू थव छु खः मथू ।

हाकनं प्रश्न वल—विहार दक्षं संघदान याना
तःगुला ?

लिसः ख—फुकं मखु । संघदान मखुगु विहारत
शाक्यासिंह विहार ललितपुर, मणिमण्डप विहार ललितपुर,
बौद्ध समकृत विहार भक्तपुर, ध्यानकुटी बनेपा नगर मण्डल
कीर्ति विहार कीर्तिपुर, पूर्वाराम विहार धुलिखेल ।

संघदान यात धायवं व विहारया जिम्मा संघं काइगु
ख ला अथवा स्थनीगु बखते जीर्णोधार या ज्या भिक्षुसंघं
याइगु खः ला ? धका प्रश्न वल ?

लिसः खः—आतरु गनं न भिक्षु संघं विहार स्थंश्याय्
जीर्णोधार यागु खे मन्यनानि । जीर्णोधार याइगु आशा नं
काय म्वा । भिना बोसा जक ल्हा ते, मिखा तगो याना है ।

का ! थों यक्वं छलफल जुल । मस्यूगु खे सिल ।
थुकथं हे छलफल याना यंकुसा छुं ज्ञान दे धयागु आशा
सकसिनं यागु जुल ।

समाचार

११ रों विश्व बौद्ध सम्मेलन सम्पन्न

विश्व बौद्ध भारतीय संघको आयोजनामा ११ रों विश्व बौद्ध सम्मेलन बैंककमा सुसम्पन्न भएको छ ।

२०३२ कागुण ७ देखि १३ गतेसम्म भएको उक्त सम्मेलनमा भाग लिन नेपालको तर्फबाट भिक्षु अमृतानन्दको नेतृत्वमा पाँचजना धर्मोदय सभाका प्रतिनिधि मण्डल त्यसतर्फ गएको थियो ।

भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर

श्री आशाराम शाक्य

श्री मणिहर्ष ज्योति कंसाकार

श्री पूर्णकाजी ताम्राकार

श्री पुष्परत्न 'सागर'

अध्यक्ष

सचिव

कोषाध्यक्ष

सह-सचिव

सदस्य

उक्त सम्मेलनमा थाइलैण्ड, लंका, जापान, अमेरिका, बेलायत, स्वीडेन, भारत तथा नेपाल लमायत ३५ राष्ट्रका ६० बटा बौद्ध संस्थाहरूले भाग लिएका थिए ।

फागुण ८ गते श्री ५ महाराजाधिराज बारेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट विश्व बौद्ध भारतीय संघलाई दिई बक्सेको शुभ कामना सन्देश नेपाली प्रतिनिधि मण्डलका नेता भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरले पढी सुनाइएको थियो ।

शान्ति क्षेत्र प्रस्तावको स्वागत

विश्व बौद्ध भारतीय संघको बैंककमा हालै भएको ११ रों विश्व बौद्ध सम्मेलनले बुद्ध जन्मभूमि नेपाललाई शान्ति क्षेत्र घोषणा गर्ने प्रस्तावलाई सर्वसम्मति द्वारा स्वागत गरेको छ ।

उक्त बैंककमा श्री ५ महाराजाधिराज सरकारबाट मौसुमको शुभ राज्याभिषेकको अवसरमा राखी बक्सेको

नेपाललाई शान्ति क्षेत्र घोषणा गर्ने प्रस्तावलाई स्वागत गरियोस् भनी उक्त सम्मेलनमा नेपालका तर्फबाट भाग लिन गएको धर्मोदय सभाका प्रतिनिधिमण्डलले प्रस्ताव प्रस्तुत गरेको थियो ।

यस्तै भगवान बौद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी क्षेत्र बौद्धमार्गहरूको लागि मात्र नभै विश्वका सर्व धर्मोवलम्बीहरूको पवित्र तीर्थस्थल हो र यसको विकासको लागि संयुक्त राष्ट्र संघले सञ्चालन गरेको लुम्बिनी विकास योजनालाई सबै राष्ट्रहरूबाट सहयोग होस् भनी नेपालले राखेको अर्को एक प्रस्तावलाई पनि सम्मेलनले सर्वसम्मतिबाट पारित गन्यो ।

भिक्षु अमृतानन्द उपसभापति

विश्व बौद्ध भारतीय संघको उपसभापति पदमा भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरलाई बहुमतले नियुक्त गरेको छ । स्मरण होस् उक्त बौद्ध भारतीय संघको लागि बाहु उपसभापतिहरू छन् ।

साहित्य चक्रवर्ति मान पत्र

बुद्धिष्ठ आकडेमी अफ सिलोनले भिक्षु अमृतानन्दलाई बुद्धकालीन पुस्तकहरू लेखेको बापत मानका खातिर साहित्य चक्रवर्ति उपाधि प्रदान गरेको छ ।

नेपालो बौद्ध पुस्तकहरूको प्रदर्शनी

बैंककमा हालै भएको ११ रों विश्व बौद्ध सम्मेलन हलमा धर्मोदय सभाको आयोजनामा नेपालमा प्रकाशित १७५ थान नेपाली बौद्ध पुस्तकहरू प्रदर्शन गरिएको थियो ।

लुम्बिनी विकास कार्य प्रारम्भ

श्री ५ त्रिभुवन जयन्ती तथा राष्ट्रिय प्रजातन्त्र दिवसको उपलक्षमा लुम्बिनी अंचलाधीशले तिनाउ नदीमा

निर्माण गरिने पुलको शिलान्यास गर्नु भयो ।

लुम्बिनी सडकमा पर्ने उक्त पुलको निर्माण गर्न रु. १३,०५,४९९।— लागेछ । उक्त पुलको चौडाइ १८ फूट र लम्बाइ २९८ हुनेछ ।

भैरहवा र गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीलाई जोड्ने यस सडकले त्यस क्षेत्रको विकासमा ठूलो योगदान पुन्याउन सक्नेछ । यस सडकको निर्माण पूरा भएपछि लुम्बिनी विकासमा अह गतिशीलता आउने आशा गर्न सकिन्दछ ।

भैरहवा र लुम्बिनीलाई जोड्ने सडक नभएकोले लुम्बिनी दर्शनार्थीले भोगनुपर्ने दुःख कष्टको के ब्यान गर्ने । दर्शनार्थी र यात्रुहरूलाई पर्ने पोर मर्का बुझनलाई त्यहाँ गएर अनुभव गर्नुपर्ने कुरो हो ।

श्रामणेर दीक्षा

काठमाडौं माघ १९ गते ।

आज स्थानीय गण महाविहारमा भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरको उपाध्यायत्वमा दुई जना श्रद्धालुहरू प्रवर्जया (श्रामणेर) दीक्षामा दीक्षित भएको छ । दुइ जना नव दीक्षित श्रामणेरहरूलाई भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरबाट रथागी रूपमा हुने श्रामणेरलाई आनन्द भने र अल्पकालीन रूपमा ब्रतवन्दको रूपमा श्रामणेरलाई बक्कलि नामकरण दिएको छ ।

समारोहमा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको सचिव भिक्षु सुदर्शनले भन्नु भयो— भगवान बुद्धको जन्मभूमि लुम्बिनी प्रति हाम्रो उत्तरदायित्व कम छैन । वहाँले भगवान बुद्धको जन्म लुम्बिनीमा भएको निर्विवाद कुरालाई पनि बिसेंर कपिलवस्तुमा भगवान बुद्धको जन्म भएको भ । कुरा छापेकोमा पनि आश्चर्य प्रकट गर्नु भयो ।

भिक्षु सुदर्शनले अगाडि भन्नु भयो अस्ति मैने पाठनम भएको समारोहमा भगवान बुद्धको जन्म कपिलवस्तुमा भएको भनेको यिएन बरू मैले कपिलवस्तु सम्बन्धी टाइम अफ इण्डिया भन्ने एक अंग्रेजी दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित समाचार बरेमा केही बोलेका थिए ।

भिक्षु सुदर्शनले भन्नु भयो, गत २४ जनवरीको टाइम अफ इण्डिया अंग्रेजी दैनिकमा प्रकाशित कपिलवस्तु बारेको समाचारबाट हामी उत्तेजित हुनु पर्ने कुनै कारण छैन किन भने यस्ता तर्क अधि अधि पनि प्रकाशित नम-एको होइन । वहाँले आगाडि भन्नु भयो वस्तवमा बुड कालीन कपिलवस्तुलाई आआफना दृष्टिरूपवाट सीमा निर्धारित गर्न सकिन्दैन । १९५४ इसबीको धर्मदूत पत्रिकामा प्रकाशित मानचित्रमा विपरहवा नेपाल राज्य सीमा भित्र देखाएको कुराको चर्चा गदे नेपाल सीमा भित्रको खुदाइ हुंदा पनि घडा इत्यादि महत्वपूर्ण वस्तुहरू प्राप्त भएको कुरा भन्नु भयो र २०१२ सालको धर्मोदय पत्रिकामा प्रकाशित चित्र पनि देखाउनु भयो ।

समारोहमा भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविरले पनि बोल्नु भएको थियो ।

बर्मा व थाइलैण्ड बौद्ध तीर्थयात्रा

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया आयोजनाद्य बर्मा व थाइलैण्डे बौद्ध तीर्थयात्रा याना १८ मह सकुशल लिय्याङ्गु समाचार दु ।

बर्माय् व थाइलैण्डे आशातीत बालाक स्वागत सम्मान याना हगुर्ले तीर्थयात्रीत साप्रभावित ज्ञागु चर्चा दु ।

भिक्षु सुमंगलया नेतृत्वे १८ मह बर्मा, थाइलैण्ड, मलेशिया व सिंगापुर तीर्थयात्रा याना सकुशल लिय्याङ्गु समाचार दु । भिक्षु सुमंगल जापान बिझ्याङु समाचार दु ।

विद्या अनिरुद्ध जापाने

लुम्बिनी विहारे स्थायी वास याना विज्याम्भ
मिक्ष अनिरुद्ध महास्थविर विशेष निमःत्रणाय जापान
विज्यात ।

२६०० गू सिद्धार्थ जन्म जयन्ती

हाले बैङ्के जूगु विश्व बौद्ध सम्मेलनं २६०० गू
सिद्धार्थ बुद्ध्या जन्म जयन्ति दर्शक्यंकं माने यायेगु प्रस्ताव
सर्वसम्मति स्वीकृत व स्वागत यागु समाचार दु ।

१९७६ रं निसें १९७७ बुद्ध जयन्तिक सिद्धार्थ
बूगु नोखुसः दं खंगु जन्म जयन्ती धूमधामं माने यायेगु
विश्व बौद्ध भातृत्व तंदं आह्वान यागु दु ।

युगु प्रस्तावयात बुद्ध जन्मशूनि नेपालं विशेष ध्यान
बी योग्य ज् । सकल नेपाली जनतां सिद्धार्थ्यां २६०० सगू
जन्म जयन्ती माने यायन तथार उवीमाल ।

प्रतिपत्ति पूजा

पुन्ही पतिकं आनन्दकुटी विहारे बौद्ध कार्यक्रम विधि
पूर्वकं जुथ' च्वंगु कथं माघ ३ गते श्रद्धालु उपासक उपा-
सिकार्पि मुना नुगः यच्चुकेगु ज्या जुल । श्रद्धा व भाव
भक्तिया च्याय रूपे कोलाकं च्वना स्वाँ धुं धुपाय् व फल-
फूल आदि खाद्य प्रदार्थं (नैवद्य) पुजाभले तथा साधुकार
बिया बुद्ध गुण लुम्का न्हाका च्वन ।

अनं लिपा सकलें पुलि च्युया फेत्वो धुंका बुद्ध पूजा
याय् न्हो चिक्षु कुमार काश्यपं बुद्ध पूजा याइ विसं
सीका तेमागु खं न्हाथना धया बिज्यात— आमिस पूजा
व प्रतिपत्ति पूजा धका निथो पूजा दु । क्षीसं गुगु स्वाँ
धुं धुपाय तथा श्रद्धा प्रकट याना च्वनागु छ व आमिस पूजा
ख । भगवान बुद्धं ला प्रतिपत्ति पूजा यात अपो प्रशंसा
याना बिज्याः । स्वाँ धुं धुपाय तथा पूजा याना च्वनाथे

क्षीगु कुबानि नेता नुगः चक्रकंका आचरण बाँलाका
कर्तव्य पालन याना यंक्यगु हे प्रतिपत्ति पूजा खः । थुकी
शील (सदाचार) समाधि (मन व्वातुकेगु) प्रज्ञा (बाँलाक
श्वीका कायगु) अव स्वता अंग दुध्या) शीलं वचन रूपी
पाप मदया बनी । मनया पाप मदेकेत समाधी बलाकेमाः ।
समाधि बःलाकेत प्रज्ञा माः । प्रज्ञा दुपा हे जक न्हागुं
खं श्वीका काय फे । बुद्धं “पञ्जा वन्तस्सायं धम्मो”
अर्थात् अव धम्म बुद्ध दुपित्त जक खः धया विज्यात ।
उंकि बुद्ध पूजा याइपिसं थज्यागु खं नं श्वीका तेमा ।

बुद्ध पूजा लिपा चिक्षु अश्वघोषं बुद्ध्या गुण मैत्री,
करुणा, मुदिता व उपेक्षा बारे व्याख्या याना धर्मदेशना
याना बिज्यात ।

अनं लिपा श्री तीर्थ नारायण मानन्धरं आनन्दकुटी
दायक सभा व गुठिया पाखे अनन्दकुटी विहारे च्वंपि
चिक्षु पित्त व विहारयात याय मागु कर्तव्य बारे खं
न्हाथना दिल । वेकनं धयादिल ज्या याना यंकेबले छुं द्वने
नं फु । उंकि सकसिनं मैत्री भाव तथा द्वंगु पाखे ध्यान
मतसे सकसिनं सहयोग बिया दीसा दायक समाया खसा
सफल उंवी धयागु आशा प्रकट याना दिल ।

वेकनं धयादिल आनन्दकुटी च्वंपि चिक्षुपित्त मागु
व्यवस्था भज्वीकं विहार रक्षा उंवी मखु । उगु व्यवस्थाया
लागी आनन्दकुटी दायक सभा व विहार गुठीया जन्म
जगु खः । छगु श्वीका काय मागु खं दु—आजीदन सदस्य व
साधारण सदस्य जक मखु न्हापांनिसे आनन्दकुटी बया श्रद्धा
तैदीपि नं आनन्दकुटी विहारया संरक्षक व दायक खः ।
सकसिगुं सहयोग आवश्यक दु ।

बौद्ध अध्ययन

भोजनं लिपा परित्राण जुल । अनं ल्यु बौद्ध अध्ययन
या खं न्हाथना चिक्षु कुमार काश्यपं सुझाव बिया धया

बिज्यात उपासक उपासिका पिसं न्यजक न्यना चवनी मगात । बौद्ध ग्रन्थत अध्ययन (सफू व्वनेगु) ज्या नं याना यंक्य माल । सफू व्वना मतल धाय्वं न्ह्याम्हसिनं न्ह्यागु धाःसां ख थें चवनी । सुनां धागु खें ठीक जू लया काय फै मखु । सत्य व असत्य छुटे यायत अध्ययन व विवेक बुद्धि माः । मखुसा धाल खें व्वाँय वनी ।

वसपोलं धया बिज्यात नियम धयागु पालन यायमा धाःसां इलं याकी मखु । विनय वा नियमया बारे नं उपासक व उपासिकापिसं अध्ययन यायमा धका सुक्षाव बिया बिज्यात ।

भिक्षु अश्वघोषं भगवान बुद्धं देका बिज्यागु नियम बुद्धं तकं उल्लंघन याय मागु परिस्थितिया घटना न्ह्यथना बिज्यात । उकिं परिस्थिति व वातावरणे नियम टिके जुया चवनीं धका नं धया बिज्यात ।

लंकाय् तीर्थयात्रा

भिक्षु गुणघोषया नेतृत्वे न्हेम श्रीलंका बौद्ध तीर्थयात्रा याना सकुशल लिथ्यंगु समाचार दु ।

वसं बौद्ध तीर्थं यात्रा

ललितपुर युवक बौद्ध मंडल पाखें लुम्बिनी, बुद्धगया, सारनाथ व कुशीनगर आदि बौद्ध तीर्थ यात्रा याना सकुशल लिथ्यंगु समाचार दु ।

लुम्बिनी विहारे बुद्ध मूर्ति स्थापना

दिवंगत धर्मवीरसिंह कंसाकार या पुण्य स्मृतिस श्री-मती पूर्णमाया व काय श्री तारावीरसिंह कंसाकारपिसं निर्माण यानातगु किण्डोल स्थित महामायादेवी मन्दिरे श्रीमती हेरादेवी कंसाकारया माँ-बौ या पुण्य स्मृतिस ४

माघ २०३२ पाह खुनु बुद्ध मूर्ति स्थापना जुल । भिक्षु संघ व अनगारिकापिसं परिष्कार रहि । संव भोजत दान बोगु पुण्य कार्य नं सम्पद जुल ।

आनन्द भूमियात चन्दा

दिवंगत पूज्य मां सानुमाया व केहे मेजु लक्ष्मी तुलाधर पिनि पुण्य स्मृतिस श्रद्धापूर्वकं शुद्ध चितं आनन्द भूमि यात दाँ फ़िडातका अर्पण यानाम्ह लोकरत्न तुलाधर केल मासंगलि

स्वागत समारोह

दक्षिण कोरिया बिज्यापि भिक्षुणी सद्भावना मंडल या सम्माने धर्मकोति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी पाखें स्वागत समारोह जूगु दु ।

न्हापां सुश्री कमलतारा स्थापित व सुश्री सरमिला बनिया पिनि पाखें स्वागतगान जुल । अनं लिपा भिक्षु सुमंगल पाखें सद्भावना मंडलया परिचय ज्वी धुंका अध्ययन गोष्ठीया अध्यक्ष धर्मवती अनगारिका स्वागत भाषण याना परस्पर सद्भावना मंडल या आदान प्रदानं बौद्ध भातृत्व वःलाइ धयागु विश्वास प्रकट याना बिज्यात ।

कोरियन भिक्षुणी कवाद. बू. ली. नं न्ववाना धया बिज्यात कोरियाय् परस्परागत भिक्षुणी शासन दर्ति । जिमितं फुथें नियम पालन याना चवनागु दु । धर्म प्रचारया ज्या नं याना चवनागु दु । जिंपि बुद्ध जन्म भूमि नेपाल दर्शन याय खना साप लय्ता बो थें थन धर्मकोति विहारे बिज्यापि भिक्षुणी थेंतुं जीवन हना चवंपि त्यागी पिनि पाखें बुद्ध धर्म प्रचारया ज्या विधिपूर्वकं रचनात्मकं जुया चवंगु खना जिंपि साप प्रभावित जुया ।

उपहार प्रदानं लिपा समारोह कोचाल ।

कान्द्रे जिल्लाय् बौद्ध जागृति

बनेपा ध्यानकुटी अध्ययन मण्डल पालें भोटे (बनेपाय्)
लेले या एकादशि पर्ति त्वात्वाले चैत्य पूजाया आयोजना
जुया चंगुर्लि छू अपूर्वगु सहयोगया भावना उत्पन्न जूगु
समाचार दु ।

अब चैत्य पूजा बनेपाय् जक सोमित मजूसे धौख्यो
(धुलिखेल) खम्पु, पनौति नाला व सांगा अंक
न चैत्य पूजा ग्रन्थ योजना कथं २०३२ माघ २९ गते
एकादशि खुनु धुलिखेल सोन्हबुट्टे नारयण याने स्थपना
याना तगु चैत्य पूजा भव्य रूपं सम्पन्न जुल ।

उक्त चैत्य पूजाया लागी निमन्त्रणा बिया मागु
ध्यवस्था मिले याँपि धौख्यया पूर्वारामवासी श्रामणेर
महेन्द्र व पूर्णमाया उपासिका खः । वेकपिनिगु अनुरोध
यात सहानुभूति व्यना स्थानीय साहु महाजन व उपासक
उपासिका पिसं आर्थिक सहयोग बियादीगुर्लि यें, खवप व
बनेपां झाँपि श्रद्धानु उपासक उपासिका पिन्त शोजनया
प्रबन्ध बाँलाक जुल ।

उचुनु ठोक सुथे ७.५५ निसें बनेपा बहोया ज्ञान माला
भजनं स्थानीय जनताया ध्यान आकर्षित याना बिल । खुशी
वाः वे थे मनून मुंबल ।

सुथे द बजे चैत्य पूजाया कार्यक्रम शुरू जुल ।
न्हापां सुश्री बसुन्धरा देवीं ध्यानकुटी अध्ययन मण्डल
पाखे स्वागत याना चैत्य पूजाया लक्ष परस्पर सहयोगया
संदेश बीगु खः धया दिल ।

अनं लिपा बुद्ध पूजा या व गौतम बुद्धया परिचय
बिया भिक्षु अश्वघोषं मन बःलासा न्हागुं ज्या सिद्ध जू
धयागु घटनात्मक बाखं कना श्रोतागणया ध्यान आक-
र्षित याना विजयात ।

सुश्री अष्ट शोभा, सुश्री चतुरमाया, सुश्री बसुन्धरा
पिनि पालें ‘जिगु जिगु धयागु छुं मढु, सोबले फुकं

तोहा बने मानि’ धयागु बौद्ध गीत हाला बाताचरण

न्हाइपुसे चवंका बिल ।

विवेक बुद्धि

बुद्ध पूजां लिपा धम्मवतो अनगारिकां धर्म उपदेश
याना धया विजयात— विवेक बुद्धि देकेपा लागी हे बाखं
न्यने मागु खः । बुद्धि दुमेस्थां न्हागुं ज्या बाँलाक याइ ।
बाखं न्यना तमेस्थां पाप कर्म यासां ग्यानापुक याइ मखु ।
गथे कि मि धयागु सकसितं पुइ । तःधिकम्हेस्थां मि
धूसां मपुक थी । बजां त्वनी पिसं मि कया चिलमे तःसा
ल्हाती तस्सकं मपुक तइ । तर मचा छम्हेस्थां मि ज्वंसा
छयंगु नापं व्येक ज्वना बिह । छायधाःसा मचायाके
बुद्धि मढु ।

वसपोलं विवेक बुद्धिया चर्चा याना धया विजयात—
विवेक बुद्धि दुमेस्थां ज्यायाय् न्हो छक विचार याइ अब
छु जूगु, धयागु खं थोकेगु कुतः याइ । छकलं जोशे होश
मदेका छुं ज्या याइ मखु ।

वसपोलं अन्ते धया विजयात चाहे बौद्ध ज्वोमा चाहे
अबौद्ध आचरण मयासे जिमिगु धर्मं तःधं धया अभिमान
याइपि मूर्खं खः ।

अन्ते श्रामणेर महेन्द्रं चैत्य पूजाया कार्यक्रमं बौद्ध
जागृति जक मखु मनूतेगु मन क्यातुया बोगुर्लि हर्षं जूगु खं
च्वंका विजयात । थुगु चैत्य पूजा या लागी सहयोग बिया
दीपि सकल साहु महाजन व स्थानीय उपासक उपासिका
पिन्त धन्वाद ज्ञापन यात ।

चूडाकर्म

२०३२ माघ ७. गते बुद्धबार खुनु यलया भणि मण्डप
महाविहारे धिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरया उपाध्यायत्वे
स्वम्ह मस्तेत श्रामणेर दीक्षा ग्रहण याका चूडाकर्म मंगल
कार्य सुमन्पन्न जूगु दु ।

अथे हे गण महाविहारे नं नगां यापि निम्ह न्हेनुया
लागी श्रामणेर दीक्षा कया चूडाकर्म संस्कार सम्पन्न जूगु
समाचार दु ।

चन्द्रकीर्ति विहारे विशेष बुद्ध पूजा

२१ माघ २०३२ चौथी खुनु श्री द्रव्यरत्न तुलाधरया
जन्म दिं या उपलक्षे वेक्या अद्वाकर्थ बनेपा चन्द्रकीर्ति
विहारे बुद्ध पूजा जूगु समाचार दु । उक्त दिने बुद्ध पूजा व
धर्मदेशना श्रामणेर सुमन पाखें जूगु दु ।

अनिच्चावत् संखारा—संस्कार अनिति

भारते बुद्ध धर्म हाकनं छक रःकः धायकेत जीबन
अर्पण यापि भारतीय त मध्ये भिक्षु जगदीश काशय प महा-
स्थविर नं छम्ह खः । नागरिलिपि सम्पूर्ण त्रिपिटक
प्रकाशन जूगु वसपोलया देन मध्ये तःधंगु कृति खः । वस-
पोल सदांया लागी प्रकृतिया मुले द्यना विज्यागु खबरं
नेपाली बौद्धत शोकाकुल जूगु दु ।

अनिच्चावत् संखारा उपाद वय धमितो ।

उपजिज्ज्वानिरुज्जन्ति तेसं ऊपसमो सुखो ॥

पदक व प्रमाणपत्र वितरण समारोह

बुद्ध संम्बत् २५१८ वर्ष या नेपाल बौद्ध परियति
गिक्षा जाँचे प.स जूपित पदक, पुरस्कार व प्रमाण पत्र
प्रतरण समारोह १७ माघ २०३२ खुनु भिक्षु प्रज्ञानन्द
महास्थविरया अध्यक्षताय श्री सुमंगल विहारे सम्पन्न
जुल । अ व समारोह श्री सुमंगल बौद्ध संघया आयोजनाय
जूगु खः ।

स्वागत गानं लिपा केन्द्रिय परीक्षा नियंत्रक भिक्षु बुद्ध
धोष महास्थविरं स्वागत भाषण याना धया विज्यात—
परियति, प्रतिपत्ति व प्रतिवेद धका स्वंगु प्रकारया बुद्ध
शासन दु । उकी न्हापांयागु परियति धयागु बुद्ध धर्म अध्य-

यन यायेगु यात धागु खः । प्रतिगति धयागु अध्ययन
अनुसार आचरण याना यंकेगु खः । प्रतिवेद धयागु आचरण
बाँलासा न्होतापन्न आदि मार्ग फल अवबोध याना निर्बाण
सुख साक्षात्कार याना कायगु यात धाई ।

वसपोलं बौद्ध परियति शिक्षा इतिहासया खं न्हाथना
धया विज्यात— उक्त शिक्षा योजना बुद्ध सम्बत् २५०७
दे त्रिशूली सुगातपुर विहारे शुरु ज्यु खः । अ योजना
शुरु यायत श्री धर्मरत्न शाक्यया सहयोग उल्लेढनोज जू ।
बौद्ध शिक्षाया प्रसारया निर्ति हे अ योजनाया जन्म जूगु
खः ।

अनं लिपा भिक्षु ज्ञानपूर्णिकं धया विज्यात— थौया
बैज्ञानिक युगे शिक्षा मदेक मगागु उचि धुंकन । विज्ञानं
विद्या च्वंगु शिक्षा खः अनुभव याना जन्म सीकार यामाः
बौद्ध शिक्षां नं वहे खं धया च्वं । बौद्ध शिक्षाया मे जु खं
खः न्हावले सावधान व सतर्क जुया थःगु आचरण पाखे
धयान तया च्वनेगु । क्षीगु कमजोरी धासा करपिति दोष
जक मालेगु । बुद्ध धया विज्यागु दु— बरोबर न्हायकं
स्वया थःगु स्वा मतसीके माः । मतलब थःत थःम्ह महसीके
माः ।

भिक्षु सुदर्शनं (सचिव, अ.ने.भि.सं.) नेपाल बौद्ध
परियति शिक्षा सम्बन्धी परिचय वी धुंका भारतया 'टाइम्स
अफ इम्डिया' धयागु अखवारे छाये जूगु कपिलवस्तु धयागु
भारते मेगु हे दु, कारण अनन्म बुद्धया अस्ति धातु लुया
वल । उगु बत्ताय कपिलवस्तु धका च्वयातगु दु हैं । की
नेपाले दुने लागु कपिल वस्तुइ नं अथे हे च्वयातगु बत्ता
गुकी बुद्धया अस्ति धातु दुगु लुया बोगु दु । गुगु पत्ति
कपिल वस्तु सत्य खः अ अध्ययनया विषय खः धका चर्चा
याना विज्यात ।

जन्मे लिया सुश्री इश्विरा शाक्य, सत्यशिला अनगारिका, नेवखम्म पारमी अनगारिका, श्री राम काजी उपासक पिसं बौद्ध परियति शिक्षां थःत अनुभव जूगु व लाभ जूगु खं धया बिज्यात ।

भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरं बौद्ध परियति शिक्षाया जाँचे पास जूपि विद्यार्थीविन्त पदक, पुरस्कार व प्रमाण पत्र वितरण याना बिज्यात ।

सत्यशिला व नेवखम्म पारमी अनगारिकांपि तिन्ह सुमंगल विहार केन्द्रं परियति सद्गम्म पाल उपाधि प्राप्त याना कापि जुल । आतक यात्र १७ फिन्हमेसिनं उपाधि काय धुंकल धयागु समाचार दु ।

उक्त परीक्षाय जम्मा २८५ म्ह जाँच ध्यूगुली २१० म्ह पास जूगु दु । उकी मध्ये पदक कापिनंगु तालिका ।

कक्षा ५ बोडं प्रथम मथुरा शाक्य गण महाविहार केन्द्र
 " ४ " " शमिला बनिया धर्मकीर्ति विहार "
 " ४ " द्वितीय श्रामणेर सुमेध सुमंगल विहार "
 " ३ " प्रथम रत्न सुन्दर शाक्य बौद्धसमकृत " खवप
 " ३ " द्वितीय सिलम मैया रञ्जित गणमहाविहार
 " २ " प्रथम लक्ष्मचन्द्र वज्राचार्य बौद्धसमकृत " खवप
 " २ " द्वितीय कुसुमशोभा शाक्य मुनिविहार " खवप
 " २ " तृतीय नानिछोरो डंगोल तनविहार "
 " १ " मूनदेवी डंगोल धर्मकार्ति विहार "

" १ " द्वितीय प्रमिला ताम्राकार धर्मकीर्ति विहार
 " १ " तृतीय विजयलक्ष्मी वज्राचार्य तन विहार "
 अन्ते श्री सुमंगल बौद्ध संघया अध्यक्ष श्री बहादुर शाक्यं धन्यवाद ज्ञापन याना बिज्यात ।

पदक बोत आर्थिक सहयोग धूर्णि

सानुमाया शाक्य लगन खेल, बहादुर शाक्य उबाहा कुलराज शाक्य चिकंबहो, सानुकाजी शाक्य भिद्योवव राम-काजी शाख्य नागबहाल, हेराशोभा शाक्य उबाहा, बाबु-काजी शाक्य संगलबजार, बेतिमाया शाक्य तुगः, धर्मरत्न शाक्य हःखा, नाति शाक्य हःखा ।

बर्माय महादान

२०३२ फागुण ३ गते बर्माया राजधानि रंगून शहरया एकान्तगु थासे प्रतिष्ठित सतिपट्टान मावना केन्द्रे बिज्याना चर्विं पिक्षुविन्त अष्ट परिष्कार व मेमेगु परिष्कार सहित भोजन दान पुण्य क्रिया भिक्षु अनुवानन्द महास्थविर पाखे सम्पन्न जुल । अनंति अनगारिकांपि प्रमुख व शाही नेपाली राजपरिवार तथा बर्माया गण्य माण्य व्यक्तिंपि सत्याति गृहस्थी पिन्त नं भोजन संग्रह याकेगु दानमय पुण्य कर्म जूगु समाचार दु ।

पुनिह्या कार्यक्रम

सदां थे ३ फागुण २०३२ माघ पुन्ही खुनु आनन्द-कुटीस श्रामणेर सुमन पाखे बुद्ध पूजा धुंका भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरं भावनाया बारे उपदेश बिया विज्यात ।

नेपालीमा छैन भन्नु पर्दैन

पढ्नुहोस् !

बौद्ध साहित्यका अमूल्य रत्नहरू

बौद्ध विद्वान आचार्य भिक्षु अमृतानन्दद्वारा त्रिपिटक प्राचीन पालि (भाषा) साहित्यबाट खोजपूर्ण संकलित तथा अनुदित सरल तथा सुगमतापूर्वक आपनै नेपाली भाषामा-

१] **बुद्धकालीन ब्राह्मण**— यो ग्रन्थमा बुद्धको समयका क-कस्तो ब्राह्मण-पण्डितहरू बुद्धकहाँ गई छलफल गर्दा रहेछन् भन्ने र बुद्धले ब्राह्मण-पण्डितहरूसंग कुन तरिकाले छलफल गर्नु हुँदो रहेछ भन्ने कुराहरूका साथ त्यसताकाका ब्राह्मणहरूको मनोभावना कस्तो रहेछ भन्ने कुराहरू पनि पाइन्छन् । ४०० भन्दा बढी पृष्ठको रु ७।- मात्र ।

२] **बुद्धकालीन गृहस्थीहरू**— यस ग्रन्थमा गृहस्थी भावमै क-कस्ता ध्यान भावना तथा विशिष्ट गुण धर्महरू हासिल गर्न सकदा रहेछन् भन्ने कुराहरूको ज्वलन्त उदाहरणहरू पाइन्छन् । साथै गार्हस्थ्य जीवनोपयोगी अनेक कुराहरू, गृहस्थीहरूले कसरी पैसा सुरक्षा गर्ने, कसरी खर्च गर्ने भन्ने अर्थनीति सम्बन्धी चरित्र कथाहरूले श्रृङ्खालिएको छ । ५०० भन्दा बढी पृष्ठको रु. दा।- मात्र ।

३] **बुद्धकालीन राजपरिवार**— यस ग्रन्थमा बुद्ध-समयका राजा रजौटाहरूको चरित्र फथाहरूका साथै बुद्धकालको राजतन्त्र र लिच्छवीहरूका गणतन्त्रको रूप-रेखा भलिकएको छ । राजनीतिका साथ त्यसताकाका सामाजिक जीवनका चरित्र कथाहरू दर्शाइएका छन् । ६०० भन्दा बढी पृष्ठको रु. १०।- मात्र ।

४] **बुद्धकालीन महिलाहरू**— यस ग्रन्थमा बुद्ध समकालीन दशा महिलाहरूका चरित्र चित्रण भएको छ । यो महिलाहरूका चरित्र कथाबाट गृहस्थी दाम्पत्य-जीवन कसरी सुखमय हुन सक्तछन् भन्ने कुराको ज्वलन्त उदाहरणको अतिरिक्त यसबाट वर्तमान गार्हस्थ्य दाम्पत्य-जीवन सुखमय बनाउनको निमित्त पनि धेरै अति-बुद्धिहरू पाइन्छ र महिलाहरू द्वारा समाजको कतिसम्म हित-सुख हुँदोरहेछ भन्ने इत्यादि कुराहरू प्रष्ट गरेको छ । ५८० भन्दा बढी पृष्ठको रु. दा।- मात्र ।

५] बुद्धकालीन परिवाजकहरू— यस ग्रन्थमा बुद्ध समकालीन ६ दर्शनाचार्यहरूका जीवन चरित्र तथा दर्शन सम्बन्धी कुराहरूका अलावा अरू चार परिवाजकहरूका कुराहरू पनि समावेश भएका छन् । उक्त दर्शनाचार्यहरूका दर्शनहरूमा— ईश्वर निर्मित, नास्तिक, स्वसिद्ध तथा पूर्वकृत आदि कुराहरू समावेश पाइन्छन् । विशेष गरी पालि त्रिपिटक साहित्यमा क-कस्ता दर्शनाचार्यहरू पाईदा रहेछन् भन्ने कुराहरू प्रस्तुत खोजपूर्ण संख्याले जिज्ञासुहरूका अभिलाषा पूर्ण गर्ने दिशातिराँ महत्वपूर्ण सघाउ पुन्याएको छ भन्नुमा अत्युक्ति हुनेछैन । ७२४ पृष्ठ भन्दा बढी रु. १६।-

६] बुद्धकालीन श्रावक—चरित— यस ग्रन्थमा त्रिपिटक पालि साहित्यमा खोज गरी बुद्धका प्रथम भिक्षु शिष्य कौड़िण्य स्थविरका चरित सम्बन्धी परिचय सहित विशेष गरी सिद्धार्थ बोधिसत्त्वले बुद्धत्व प्राप्त गर्नु भइसकेपछि बहाँले सर्वप्रथम बोधिवृक्ष निर कसरी सात सप्ताह बिताउनु भयो भन्ने बारेमा मूल पालि तथा अर्थकथाहरू-बाट खोज गरी ऋमबद्ध तरिकाले यहाँ उल्लेख गरिएको छ ।

३७८ भन्दा बढी पृष्ठ रु. ६।- मात्र ।

७] बुद्धकालीन श्राविका—चरित— प्रस्तुत ग्रन्थमा कपिलवस्तुका शुद्धोदन महाराजाकी अग्रमहिषी महाप्रजाति गौतमी सहित जम्मा तेह विभिन्न विशिष्ट स्थविरहरूका चरित्र चित्रण भएको पाइन्छ । यस संग्रहले बुद्धकालका सामाजिक, ईतिहासिक स्थितिको अलावा त्यसताकाका महिलाहरूका स्थितिलाई पनि बोध गराएको छ ।

६३० पृष्ठ रु. २२।

यी पुस्तकहरू पाइने ठेगाना

आनन्दकुटी, स्वयम्भू हेराकाजी सुइका, ल.पु. तीर्थनारायण मानंधर, कमलाद्वि